

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ΄

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Ἀτ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου. Ἐτους καὶ εἰς ἐτήσια. — Γραφεῖον Διοικ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

23 Νοεμβρίου 1886

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΣΕΙΣΜΟΝ

Διήγημα

[Συνέχεια καὶ τέλος Ἰδε προηγούμε. φύλλον.]

Δ΄

Ἐρ ** 1 Σεπτεμβρίου 188...

Τί ἀπέγεινε, φίλτατε Στέφανε, ἡ ἡσυχία τοῦ βίου μας καὶ ἡ ἀταραξία τῆς καρδίας μου; Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς μου πρὸς σέ ὠνειρευόμην ἀπιστεύτους ἀναστατώσεις καὶ μυθιστορικὰ ἐπεισόδια, ὡς μόνον ἰσχύοντα καὶ ταύτην κ' ἐκείνην νὰ διαλύσωσιν. Ἀλλὰ, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, τὰ ρητορικὰ σχήματα λαμβάνουσιν ὑπόστασιν ἐν τῇ πραγματικότητι, σπαρακτικὸν δράμα πλέκεται περὶ ἐμέ, ἐν τῷ ὁποίῳ πόλις ὀλόκληρος τραγικώτατα πρωταγωνιστεῖ, παρ' αὐτὸ δὲ καὶ ἐξ αὐτοῦ, ἰδιωτικώτερον ἀλλ' ὄχι ὀλιγώτερον ζῶηρον μυθιστόρημα ἐκτυλίσσεται, οὐτινος εἶμαι ὁ ἦρωας. Τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἀνεγώσες εἰς τὴν προηγουμένην μου, σήμερον ἐξακολουθῶ τὴν συνέχειαν.

Αἱ οἰκίαι τῆς πόλεως κατέπεσον· ὅσαι μένουσιν ἔτι ὄρθιαι εἶνε ἀκατοίκητοι. Ἄλλ' ὦ, ἀποτρόπαιος εἰρωνία τῆς μοίρας! μόνη ἀκεραία καὶ ἀβλαβὴς ἐν τῇ πόλει μας σώζεται ἡ οἰκία τοῦ ἱατροῦ, τοῦ ἀτυχοῦς μνηστήρος τῆς κόρης Πικροπούλου, τοῦ μόνου φονευθέντος ἐκ τοῦ σεισμοῦ εἰς τοῦ Ζαφείρη τὰμπέλια! Ὁ κ. Ἄνδροκλῆς κατῴρθωσε νὰ οἰκονομηθῇ εἰς ἄθλιον παράπηγμα, παραπλευρῶς δ' αὐτῶν κατοικοῦμεν ἡμεῖς ἐντὸς ἀθλιωτέρας σκηνῆς. Τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας διέρχομαι φροντίζων περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἄνδροκλέους, ἣτις βαρύτερον ἡμῶν πληγεῖσα ἐκ τοῦ σεισμοῦ, ἔχει ἀνάγκη συντροφίας καὶ περιθάλψεως. Τῆς μικρᾶς Θαλαίας ἡ πληγὴ μόλις ἀρχίζει νὰ ἐπουλοῦται, ἡ Μαρία ἐκ τῆς φοβερᾶς ἀγωνίας τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἠσθένησεν ὄχι ἐλαφρῶς, καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν, ἀριθμοῦντες δεινὰς ἀπωλείας, ποῦ νὰ προσέξουν εἰς αὐτούς! Ὅθεν ἐδέησε νὰ ἀναλάβω παρὰ τῆς οἰκογενείας χρῆθ' ἀντιλήπτορος καὶ νοσοκόμου· καὶ ἂν δ' ἡμέλουν πρὸς τοιαύτην φροντίδα, ὁ πατήρ μου, γέρον καὶ μὴ δυνάμενος αὐτὸς νὰ ἀναλάβῃ, θὰ μοὶ ἐπέβαλλε ταύτην ὡς καθήκον. Ἀλλὰ κ' ἐγὼ ἐπελήφθην τῶν νέων καθηκόντων

μου μετὰ πλείονος ἢ ἀπλῆς προθυμίας. Διότι ἀπὸ τῆς τρομερᾶς ἐκείνης νυκτὸς ἤρχισα νὰ ἀτενίζω πρὸς τὴν Μαρίαν μετὰ ἐξαιρετικῆς συμπαιθείας, τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦδε, ὡς γνωρίζεις, ἡ θεὰ τῶν γυναικῶν δὲν ἠδύνατο εὐκόλῃ νὰ μοῦ ἐμπνεύσῃ, καὶ ἤρχισα ἐπὶ τέλους νὰ ἐννοῶ ὅτι ἀπὸ τῆς συμπαιθείας ἐκείνης ἐμορφουτο βαθμηδὸν τὸ αἶσθημα, ὡς ἐκ τῶν μεταξίνων τριγῶν τῆς κεφαλῆς πλέκεται ἀδιάσπαστος ἄλυσος. Εἶνε μεγάλη ἡ δύναμις τῶν ὠραίων ὀφθαλμῶν, οἵτινες δεσμεύουν μόνον διότι εἶνε ὠραῖοι· ἀλλ' ὁποία εἶνε ἡ δύναμις τοῦ κάλλους, ὑποτάσσοντος ὄχι μόνον διὰ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτοῦ λαμπηδόνος ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐνδομύχου ἀρετῆς, ἣτις τῷ παρέχει τὴν ἡγεμονίαν ἐπὶ πάσης ἄλλης ὠραιότητος! Ὅποια εἶνε ἡ δύναμις τοῦ κάλλους, δεσμεύοντος τὴν καρδίαν, ἐν ᾧ ὁ νοῦς καυχᾶται διὰ τὸν ἔρωτα τῆς καρδίας! Μὲ κίνδυνον νὰ φανῶ εἰς σέ ὀλιγον νερόβραστος εἰς τὰς συγγινησεις μου, νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἠγάπων τὴν Μαρίαν, διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, ἂν δὲν ἐβάρυνεν ἐπὶ τῆς πλάστιγγας τῆς ἐκτιμῆσεώς μου, καταστήσασα ὠραιότερους ἔτι αὐτούς, ἡ ἐξοχος εὐγένεια τῆς καρδίας τῆς, ἣτις ἀπεκαλύφθη εἰς ἐμέ ἐν τῷ ἀγῶνι πρὸς διάσωσιν τῆς ἀδελφῆς τῆς. Καὶ ἐνῶ ἐπηγρύπνουν τὰς δύο ἀσθενεῖς πάντοτε ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς μητρὸς καὶ ἐπεμελουμένην τοῦ πληγωμένου βραχίονος τῆς μικρᾶς, καὶ τὴν ἕκαμνον νὰ λησμονῇ τοὺς πόνους τῆς, διηγούμενος ὅτε μὲν ἐξ ἀναπολήσεως, ἄλλοτε δ' αὐτοσχεδιάζων, τὰς θαυμασιωτέρας ἱστορίας, καὶ κατέπειθον τὴν Μαρίαν νὰ πῆ ἀηδὲς τι φάρμακον, καὶ εἰς ἕκαστον νέον κλονισμόν τοῦ ἐδάφους, μεθ' ὃν ὑρίστατο βιαίας νευρικᾶς διαταράξεις, μετὰ κόπου κατῴρθουν νὰ τὴν καταπραΰνω, καὶ ἀντετασσόμενη κατὰ τῶν μωρῶν προφητειῶν καὶ προλήψεων διὰ τῶν ὁποίων εἰς τοιαύτας περιστάσεις καταπλήττουσι καὶ τὰ ὀλιγώτερον ἐσκοτισμένα πνεύματα οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ θεόπληκτοι, κατερχόμενος πολλὰκις μέχρι σχολαστικῶν ἐρμηνειῶν ἐκ τῶν φυσικῶν καὶ γεωλογικῶν γνώσεών μου, καὶ ἐνῶ ὡς ἀδελφὸς ἠγρύπνουν πλησίον τῆς, εἰς λογισμὸς ἀκοίμητος περιεστρέφετο ἐντὸς τοῦ πνεύματός μου, ἐν ἀρχῇ ἀμυδρῶς, βαθμηδὸν ἐπὶ μᾶλλον ζωπυρούμενος:

γυνή τοσοῦτον μεγαλόψυχος ἐν τῷ φίλτρῳ δὲν δύναται παρὰ νὰ εἶνε ἡ εὐτυχία ἐκείνου μεθ' οὗ ἐν τῷ βίῳ θέλει συνδεθῆ. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου ἠξίου ὅτι ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἐκείνης συνήνου ἡμᾶς ὁ δεσμός τῶν συναγωνισθέντων καὶ συγκινδυνεύσαντων ὡς ὑπὲρ μιᾶς ιδέας. Τοσοῦτω δὲ μάλλον ἐλκόμεαι πρὸς ταύτην, ὅσῳ εἴτε ἐξ εὐγνωμοσύνης—καθ' ὅτι ἐπιμένει θεωροῦσά με ὡς σωτήρα τῆς ἀδελφῆς τῆς,—εἴτε ἐξ ἀπλῆς εὐνοίας,—δισταζῶ νὰ πιστεύσω εἰς βαθύτερόν τι αἷτιον, —φέρεται πρὸς με μετ' ἄξιοπαρατηρήτου διακρίσεως. Πολλάκις ἀκόπως ἐπέτυχον παρὰ τῆς κόρης ὅ,τι ἠδυνάτου νὰ ἐπιτύχωσι μετὰ πολλὰς προσπάθειάς οἱ ἄλλοι περὶ αὐτὴν· πολλάκις μὲ δύο τυχαίους λόγους μου τὴν κατέπεισα περὶ τίνος ζητήματος, ἀκαμπτον μέχρι τότε καὶ πρὸ τῆς αὐστηρότερης λογικῆς. Οὐχὶ ἀπαξ τὴν διέκρινα παιδικῶς φαιδρυνομένην ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ μου ἢ τὴν συνέλαβα δυσθύμως κύπτουσαν, ἐν ᾧ ἀνεχώρουν. «Φεύγετε;» μοῦ λέγει μεγαλοφώνως—εἶνε καὶ ἄλλοι πλησίον μας—ἐν ᾧ ἐγείρομαι πρὸς ἀναχώρησιν· καὶ ταπεινοῦσα τὴν φωνὴν Φεύγετε; μοῦ ψιθυρίζει μὲ παράπονον.

Ἐν τούτοις δὲν ὑπῆρχε πλέον λόγος νὰ παραμένω ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς καταστροφῆς. Ὄφειλον νὰ ἀπέλθω εἰς τὴν θέσιν μου, ἔνθα ἐπίσημον καθήκον μὲ προσεκάλει, εἶχα δὲ καταναλώσει ἐνταῦθα πολὺ περισσοτέρας ἡμέρας τῶν ὅσων ἀπῆται ἡ ἄδεια τῆς ὁποίας εἶχον τύχει. Μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ πράξω, ἔγραψα εἰς τὸν τμηματάρχην μου δικαιολογῶν τὴν ἔνεκα τῶν συμφορῶν τοῦ σεισμοῦ παράτασιν τῆς διαμονῆς μου. Μοὶ ἀπήντησεν οὕτως, ἀναγνωρίζων μὲν τὸ βάσιμον τῆς δικαιολογίας μου, ἀλλὰ προσκαλῶν με ὡς τάχιστα νὰ μεταβῶ εἰς τὴν θέσιν μου ὅπου σπουδαιότατα συμφέροντα ἀπαιτοῦσι τὴν παρουσίαν μου. Φανερόν ὅτι μετὰ ταιαύτην ἐπιστολὴν—χθὲς τὴν ἔλαβα—δὲν δύναμαι ἢ νὰ ἐπισπεύσω τὴν ἀναχώρησιν μου. Ὡ Στέφανε, ἀρχίζω νὰ δοκιμάζω, ὡς ὁ κοινότερος τῶν ἐρωτολήπτων, τὰ πένθη καὶ τὰς πικρίας τοῦ αἰσθήματος, ὁ πολλάκις αὐτῶν κατερνωθεὶς, αἰσχυρόν, ἀλλ' ἀδυνατῶν νὰ φανῶ κύριος ἐμαυτοῦ. Καὶ ἐξεταζῶ κατ' ἐμαυτὸν μήπως ἐξέυρω λόγον τινὰ καθ' ὃν δὲν εἶνε ταπεινὸν ἢ σκανδαλώδες ἢ ἀνόητον νὰ ἐγκαταλίπω τὴν θέσιν μου, ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ, χάριν τῆς διαμονῆς μου ἐνταῦθα. Καὶ τώρα πρῶτον ἀρχίζω νὰ ὑποτιμῶ τὴν περὶ ἐμὲ δυστυχίαν καὶ ἐρήμωσιν καὶ νὰ εὐρίσκω ὅτι ἐγὼ ὁ σχετικῶς ἐλαφρότερον πληγείς ἐκ τοῦ σεισμοῦ δὲν εἶμαι καὶ τὸ ἐλαφρότερον θῦμα αὐτοῦ. Διακόπτω τὸ γράμμα μου, διότι εἶνε ἀνάγκη νὰ πεταχθῶ μίαν στιγμὴν ἐκεῖ.

Ε'

Ἐν * 2 Σεπτεμβρίου 188...

Ἄκουσέ με, πρὸς Θεοῦ! Ἐπιῆγα χθὲς εἰς τοῦ

Ἄνδροκλέους. Ὀλίγα βήματα μακρὰν τῶν ἐρειπίων τῆς πολυδαίδαλου ἀρχοντικῆς κατοικίας τῆς ἡ οἰκογένεια τρώγει, κοιμάται, δέχεται ἐπισκέπτας καὶ θρηνεῖ τὴν συμφορὰν τῆς ἐντὸς στενοῦ, γυμνοῦ καὶ ὑγροῦ χώρου, ἐν ᾧ κατακίευνται ἀναμιξέ στρώματα καὶ ἐνδύματα, καθίσματα, σκάφαι, πιανάκια καὶ χύτραι, πάντα μετὰ κόπων οἰκονομηθέντα. Καθ' ἣν στιγμὴν εἰσῆλθον, ὁ κ. Ἄνδροκλῆς παρὰ τὴν θύραν καθήμενος ἀνεγίνωσκεν ἐφημερίδα, ἡ μικρὰ Θάλεια ἀνεπαύετο ἐκτάδην ἐπὶ τοῦ στρώματος, ἀδύνατος εἶτι ἐκ τοῦ τραύματος, ἡ Μαρία ὀρθία, ὡχρὰ ἐκ τῆς νόσου, ἐστηρίζετο ἐπὶ τινος χωλόποδος τραπέζης, τοῦ μόνου κόσμου τοῦ χώρου ἐκείνου, ἐφ' ἧς ἀποθέτουσιν ἀναμιξέ φαγητὰ καὶ φάρμακα, ἡ μήτηρ εἰς τινὰ γωνίαν ἐνησχολεῖτο διπλώνουσα ἀσπρόρρουχα. Μεταξὺ λόγων ἀναγγέλλω τὴν προσεχῆ ἀναχώρησίν μου.

—Τί νὰ κάμω; πρέπει νὰ πηγαίνω εἰς τὴν θέσιν μου!

Τί αὐτὸ δυσάρεστον ἐπιφώνημα ἐκφεύγει τῶν χειλέων τῆς οἰκογενείας. Ἡ μήτηρ λύεται εἰς θρηνώδη διάχυσιν. «Παιδί μου, πῶς μᾶς ἠῦρες καὶ πῶς θὰ μᾶς ἀφήσῃς τοὺς κακὸς τύχους! Ἄχ! πῶς σοῦ κάνει καρδιὰ νὰ μᾶς ἀφήσῃς ἐδῶ τοὺς δυστυχισμένους ποῦ θὰ μᾶς βουλιάξῃ ὅλους ὁ Θεός!» Ὁ κ. Ἄνδροκλῆς ἀπαθέστερος μοῦ ζητεῖ πληροφορίας περὶ τοῦ μέρους εἰς τὸ ὅποιον διωρίσθην, περὶ τῶν κατοικίων, τοῦ κλίματος, τῶν ἀσχολιῶν καὶ τῶν προσόδων τῆς θέσεώς μου. Ἡ Θάλεια κραυγάζει κλαθμηρίζουσα: «Μὴν πηγαίνης, κ. Ἰάκωβε, μὴ μᾶς ἀφήσῃς τώρα!» Ἐν ᾧ ἐκείνη, ὦ! ἐκείνη! τὴν βλέπω δις καὶ τρίς νὰ νεύῃ εἰς ἐμὲ ἀρνητικῶς διὰ τῆς κεφαλῆς. Ὑπῆρχε δὲ εἰς τὸ ἄφωνον αὐτῆς μὴ φεύγῃς, εἰς τὸ βλέμμα μεθ' οὗ τὸ συνώδευσεν, ἀρρητῶς θελκτικὴ τις καὶ καταπειθούσα γλῶσσα, ἀνάμικτος ἐξ ἰκεσίας καὶ προσταγῆς. Ἀφηρημένως ἀποχαιρετήσας, ἐπανῆλθον εἰς τὴν σκηνὴν μου ἦτον ἤδη νύξ.

Διῆλθον ἄυπνος τὴν χθεσινὴν νύκτα, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν εἶχα ἀποφασίσει. Σήμερον τὸ πρωῒ εἶπα εἰς τὸν πατέρα μου:

—Πατέρα, πρὶν ἀναχωρῆσω εἰς τὴν θέσιν μου, πρέπει νὰ μάθῃς δύο πράγματα: πρῶτον ὅτι ἀγαπῶ τὴν Μαρίαν τοῦ Ἄνδροκλέους, καὶ δεύτερον ὅτι ἀπεφάσισα νὰ τὴν ζητήσω ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς. Ἡ Μαρία εἶνε κορίτσι ὠραῖο καὶ προκομμένο. Δὲν πιστεύω νὰ εἶμαι γι' αὐτὴ κακὸς γαμπρός. Μόνον πρέπει τοῦ λόγου σου, πατέρα, ν' ἀναλάβῃς ἀπάνου σου τὴν ὑπόθεσιν. Τοῦ λόγου σου πρέπει νὰ ἰδῆς τὸν Ἄνδροκλῆ καὶ νὰ τοῦ μιλήσῃς. Πρέπει νὰ γίνουσι σωστὰ τὰ πράγματα. Δὲν ταιριάζει νὰ πάγω μονάχος μου, χωρὶς νὰ φαίνεται πῶς ἔχω τὴ γνώμη τοῦ πατέρα, οὔτε ποῦ ἔχω τέτοιο θάρρος, ἀλήθεια.

Οὐδέποτε προσεδόκων ὅτι θὰ εὕρισκον τόσην

ἀντίστασιν ἐκ μέρους τοῦ πατρός μου. Σποδρῶς ἐπὶ ὦραν συζητήσαντες, εἰς οὐδὲν κατελήξαμεν, ἐμοῦ ἀγωνιζομένου νὰ τὸν μεταπείσω, αὐτοῦ ἐπιμένοντος ἐν τῇ ἀρνήσει. Ὡς κυριώτερον λόγον τῆς μὴ συγκατανεύσεως αὐτοῦ προβάλλει ὅτι ἐπ' οὐδεμιᾶ αἰτίᾳ ἐπιθυμεῖ νὰ φέρῃ χαλάρωσιν τῶν πρὸς ἡμᾶς σχέσεων τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἄνδροκλέους, ἐν ἣ περιπτώσει οὗτος, τίς οἶδε διὰ τίνας λόγους δὲν συγκατατεθῆ εἰς τὴν ἔνωσιν. Ἐκτὸς δ' αὐτοῦ καὶ τὴν ἡλικίαν μου θεωρεῖ πρῶτον διὰ γάμον, καὶ τὴν παροῦσαν κατάστασιν, ὕστερον ἀπὸ τόσην συμφορὰν, ἀκατάλληλον πρὸς διαπραγματεύσιν συνοικεσιῶν, καὶ ἀναξιοπρεπῆ τὴν πρωτοβουλίαν ἡμῶν πρὸς εὔρεσιν νύμφης. Ὅσον διὰ τὴν προίκα, ὅταν ἔλθῃ ὦρα νὰ νυμφευθῶ, ἡ προίξ δὲν θὰ λείψῃ.

Τὸ συμπέρασμα τῶν ἰσχυρισμῶν του διετύπωσεν ὡς ἐξῆς:

—Ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ καθίσῃς ἔς ταῦτά σου Κύριε, καὶ νὰ φύγῃς τὸ γληγορώτερον γιὰ τὴ δουλειά σου. Νὰ ἦσαι βέβαιος πῶς ὅταν σὲ συλλογισθοῦν γιὰ γαμπρὸ θὰ τρέξουν νὰ σὲ ζητήσουν. Γιατὶ ἂν φορωθῶμε τὸν ἄνθρωπο ἔξαφνα, δίχως νᾶχῃ ἰδέα, δίχως ξεῦρω κ' ἐγὼ τί, καλλίτερα νὰ μὲ θάψῃς, παρὰ νὰ μὴν ἔχω μᾶτις νὰ τὸν ξανακιδῶ. Θέλεις νὰ πῆ κι ὁ κόσμος πῶς ἦσαν ἀμὰν γιὰ νύφη!

Καὶ βλέπων ἴσως ὅτι στυγνῶς ἤκουον τοὺς λόγους του, προσέθηκε, συμβιβαστικώτερον:

— Πήγαίνε πρῶτα ἔς τὴν θέσιν σου· ἄφησε νὰ ἰδοῦμε πρῶτα· αὐτὰ τὰ πράγματα δὲ γίνοντ' ἔτσι μὲ τὴ φύριαν· παντρεῖα εἶν' αὐτὴ ζωὴ ὀλόκληρη. Ἄν εἶνε τῆς τύχης σου, μὴ φοβᾶσαι, δὲν τὴ χάνεις. Δὲ λέω, τὸ κορίτσι λαμπρὸ εἶνε. Ἀλλὰ δὲν εἶνε τὸρα περίστασι γιὰ συμπεθεριάς. Ἐμεῖς ὅλοι ἡμαστέ σακατεμμένοι ἀπὸ τὸ κακὸ, σκοτωμένοι, παραδαρμένοι, θεόγυμοι· πῶς ἔχομε ἀκόμα τὰ μυαλά μας! Πρῶτα θὰ κυττάσουμε πῶς νὰ ζήσουμε, κ' ὕστερα πῶς νὰ παντρευτοῦμε· εἶνε καὶ ἄντροπὴ ἀπὸ τὸν κόσμον. Κάμε ὑπομονή. Κακὴ ὦρα διάλεξες.

Τὸ τελευταῖον ἐπιχείρημα τοῦ πατρός μου περὶ τῆς κακῆς ἐκλογῆς τῆς ὥρας εἶνε κάπως λογικὸν ἀλλὰ κατ' ἐπιφάνειαν μόνον. Ἴσως τοῦ φαιδρῶ Ὑμεναίου αἱ λαμπάδες, ἀναπτόμεναι ἐπὶ πενήτων ἐρειπίων, καθιστῶσιν αἰσθητοτέραν εἰς τὰ ὄμματα τὴν εἰκόνα αὐτῶν καὶ ἀνάρμοστον καὶ εἶρον φῶς διαχύνουσιν ἐπὶ τῆς συμφορᾶς. Ἀλλὰ διατί τάχα ἡ ὦρα καθ' ἣν προσφέρει τις τὴν χεῖρα εἰς τὴν ἀχώριστον τοῦ βίου σύντροπον πρέπει ἀναποφεικτῶς νὰ εἶνε ὦρα χαρᾶς καὶ ἀμεριμνησίας; Ὑβρίζω τὴν δυστυχίαν, ὅταν πρὸ αὐτῆς συνενῶ τὴν τύχην μου μετὰ πλάσματος, τὸ ὅποιον ἐν τῇ δυστυχίᾳ ἴσα ἴσα ἐπέλαμψεν ἐπ' ἐμοῦ τὰ θεῖα τῆς ψυχῆς του δωρήματα; Καὶ τάχα δὲν θέλει ἀντηχήσει ἱερώτερος ἐν μέσῳ τῆς καταστροφῆς

τοῦ Ὑμεναίου ὁ ψαλμός, ὁ συζευγνῶν με μετὰ γυναικός, ἧτις δὲν μοῦ ἀπεκάλυψε τὴν ἀγάπην, ἀκκιζομένη ἐν περιπάτῳ, ἢ ἐρωτιῶσα ἐν χορῷ, ἢ ἐν ἑορτῇ διαλάμπουσα, ἀλλ' ἐν τῇ καταστροφῇ ἀθλοῦσα; Καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν ἡμερῶν ἡμῶν δὲν θὰ παρέχῃ ἐν τῷ κοινῷ ἡμῶν βίῳ τὴν πεποιθῆσιν ὅτι δὲν νυμφεύεται τις πρὸς ἄκοπον ἀπόλαυσιν τρυφηλοῦ παραδείσου, ἀλλὰ πρὸς κρατερωτέραν ἀντίστασιν κατὰ τῶν βιωτικῶν περιπλοκῶν, πρὸς ἐγκαρτέρησιν ἐν ταῖς ἀτυχίαις; Ἄλλ' εἰς μάτην ὑποβάλλω ταῦτα εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ πατρός· εἰς μάτην ἀγωνίζομαι νὰ καταδείξω εἰς αὐτὸν τὴν ἀλόγιστον ἀντίληψιν τῆς πρὸς τὸν κ. Ἄνδροκλῆ ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἴσως δύναται καταφανέστερον νὰ ἐκδηλώσῃ, ζητῶν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς. Δὲν θέλει νὰ ἀκούσῃ τίποτε. Ἡ ἀπλοϊκότης τοῦ ἦθους, ἡ πρεσβυτικὴ ἰσχυρογνωμοσύνη, ἢ πρὸς τὰς προλήψεις πίστις, αὐτὴ ἡ εὐεργετικότης τοῦ κ. Ἄνδροκλέους συνεννοῦνται ὅπως καταστρέψωσι τὴν εὐτυχίαν μου.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι μέχρι τῆς χθὲς εἶτι μὲ κατεῖχεν ἡ αὐτὴ ὑπερειαίσθησις ὡς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις ἡμῶν πρὸς τὸν κ. Ἄνδροκλῆ. Ἐνθυμούμαι ὅτι εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς μου σοῦ ἔκαμνα λόγον περὶ τοῦ ὅλως ἐξαιρετικῆς τῆς θέσεώς μου ἀπέναντι αὐτοῦ, ἀποκρούων σχεδὸν μετ' ἀγανακτήσεως τὴν σκέψιν ὅτι ἠδυνάμην νὰ ταράξω τοὺς κύκλους τοῦ ἀξιοτιμοῦ ἀνδρός, παρυσιαζόμενος ὡς αὐτοχειροτόνητος μνηστήρ τῆς κόρης του. Δὲν εἶχον ἄδικον τότε σκεπτόμενος οὕτω· διότι ἀποκρούων ταιαύτην σκέψιν, ἀπέκρουον πράγματι τὸν χαρακτῆρα χυδαίου ἐξ ὑπολογισμοῦ τιμητοῦ τοῦ κάλλους μιᾶς κόρης, καὶ τῶν ἐκ τῆς προικὸς αὐτῆς ὠφελημάτων, τὸν ὅποιον ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ οὐδ' ἐπεθύμουν νὰ δραματίσω, οὐδὲ νὰ νομισθῶ, τίς οἶδεν! ὡς ὑποδυθείς, ἐξ ἄκρου σεβασμοῦ καὶ πρὸς τὰς ἰδικὰς μου πεποιθήσεις καὶ πρὸς τὸν εὐεργέτην μας. Ἄλλὰ χθὲς, Στέφανε, ἐσκεπτόμην περὶ τῆς Μαρίας, ὡς περὶ καλλιτεχνικοῦ κειμηλίου ἢ πολυτίμου κοσμήματος· καὶ τὴν ἀγαπῶ, καὶ κάθε ἄλλος στοχασμὸς εἶνε ἀνόητος, καὶ ἔνοχος πᾶς δισταγμός. Τί τὰ θέλεις; μοῦ φαίνεται ὅτι εἶμαι νέος ἄνθρωπος· καὶ εἶνε παλαιὰ ἀλήθεια ὅτι ὁ ἔρωσις εἰς νέαν πίστιν βαπτίζει τὴν ψυχὴν.

Καὶ τὴν ὥρα, Στέφανε, τί πρέπει νὰ πράξω; Δὲν θέλει νὰ μὲ ἀκούσῃ ὁ πατήρ μου· κυκλοῦται δὲ περὶ ἐμὲ, ὡς σιδηροῦς ἀφόρητος κλωβός, ἢ ἀπομόνωσις. Διότι, μὲ τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς ἔφερον ὁ σεισμός, οὔτε τολμῶ νὰ καταφύγω εἰς τρίτον διὰ νὰ ζητήσω συμβουλὴν καὶ συνδρομὴν, οὔτε κανεὶς ἔχει ὄρεξιν νὰ μὲ ἀκούσῃ. Νὰ συνεννοηθῶ πρὸς τὴν κόρην, οὔτε τολμῶ, οὔτε εὐκολον εἶνε. Νὰ παρουσιασθῶ πρὸς τὸν

πατέρα, ούτε θά είχαν την δύναμιν, ἀλλ' ούτε θέλω. Διότι, παραδόξως, ἀδυνατῶ νὰ ἐνεργήσω παρὰ τὴν πατρικὴν συγκατάθεσιν. Ὅσον ἀλόγιστος καὶ ἄδικος ἂν εἴνε ἡ ἐπιμονὴ αὐτοῦ, νομίζω θανασίμως ἀνανδρὸν, νὰ πικράνω τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ γήρατός του, πρὶν ἢ ἐξασκήσω πᾶσαν εὐγλωττίαν πρὸς πειθῶ, πρὶν ἢ ἐξαντλήσω καὶ τὴν ἐσχάτην βράνιδα ἐκ τοῦ ρωστικοῦ φαρμάκου τῆς ὑπομονῆς, πρὶν ἢ δοκιμάσω καὶ τὸ μαρτύριον τῶν ἀτυχημάτων, τῶν ἀπελπίδων αἰσθημάτων. Ἀλλὰ καὶ ὕστερον, τάχα θά ἔχω τὴν δύναμιν ἢ ἀληθέστερον, θά ἔχω τὴν ἀδυναμίαν τῆς παρακοῆς; Γνωρίζω τὸν πατέρα μου ἂν ἤδη προῶ εἰς διάθημά τι παρὰ τῶ κ. Ἀνδροκλεῖ, ἐναντίον τῆς γνώμης του, ἴσως μίαν ἡμέραν θά μοῦ τὸ συγχωρήσῃ. Ἀλλὰ θέλει πλησθῆ ἐκ τούτου τόσης πικρίας, τοσοῦτον βαθέως θέλει πληγῆ, τοσαύτας μέχρι τοῦδε δεινὰς δοκιμασίας ὑποστάς, παιχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων, προδοθεὶς ὑπὸ τῶν ἀχαρίστων, γυμνωθεὶς, καταδιωχθεὶς, ὥστε φοβῶμαι μήπως ἐκ τοῦ ἄλλως εὐλόγου καὶ δικαίου διὰ πάντα ἄλλον διαθήματός μου, συντάμω ἐγκληματικῶς τὰς ἡμέρας τοῦ βίου του. Ἀλλως, πολλὰ ὑπέστη δι' ἐμέ, πολὺ μὲ ἠγάπησε, μ' ἐσπούδασεν μὲ ἀνεχείας καὶ στερήσεις, πρώτην δὲ φορὰν οὕτως ἐπικινδύνως συγκρουόμεθα. Καί... κύτταξέ! δὲν νομίζεις ὅτι ὑπὸ τὴν ἄρνησίν του κρύπτεται βελθύτερον τι, μᾶλλον ἀπόκρυφον αἷτιον; Δὲν νομίζεις, ὅτι ἡ δυσμενής, ἡ ὀργίλη σχεδὸν ὑποδοχὴ τῆς ἐξομολογήσεως τοῦ ἐρωτός μου ὀφείλεται εἰς τὴν ἐξέγερσιν τῆς πατρικῆς στοργῆς ἀνησυχούσης, ζηλοτυπούσης, τραυματισθείσης καὶ ἀμυνομένης πρὸς νέαν ἀήττητον ἀντίζηλον, ἀμφισβητούμενον τὸ ἀντικείμενον τοῦ φίλτρου τῆς; Τώρα, τώρα εἶνε μεγάλη ἀνάγκη, Στέφανε, νὰ μοῦ γράψῃς αὐτὴν θὰ ἔκαμνες σὺ ἂν ἦσο εἰς τὴν θέσιν μου.»

Ἀλλὰ τί κάθημαι καὶ σοῦ ψάλλω! Πρέπει νὰ ἀναχωρήσω εἰς τὴν θέσιν μου. Καὶ ἂν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, ἐν ᾧ ἐγὼ θὰ ἀπολαύω ἡλιθίως τῆς ἀναμνήσεώς της εἰς πλατωνικὴν ὄνειροπόλησιν, μακάριός τις ἀστὸς τὴν ὀδηγήσῃ μίαν ἡμέραν νύμφην εἰς τὴν κατοικίαν του, συναισθανόμενος ἀπείρως ἡδύτερον τὸ ἐν τῷ θυλακίῳ του βάρος τῶν προικίων ταλλήρων ἢ τὸ ἐπὶ τῶν ὤμων του νωχελές ἔρεισμα τῆς ἐρατεινῆς κεφαλῆς της; ὄχι, μυριάκις ὄχι!... ἂν φύγω ἀφρόνως μακρὰν της, αἰσθάνομαι ὅτι δὲν θὰ εἶμαι ἰκανὸς διὰ τίποτε. Ἀλλοίμονον εἰς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα ποῦ θέλουν νὰ μοῦ ἐμπιστευθῶν ἐκεῖ κάτω! ἐτελείωσε! δὲν θὰ φύγω! Αὐτὴ μοῦ τὸ ἀπαγορεύει, δὲν θέλει νὰ φύγω· ἄλλως θὰ ἐνευε τοσοῦτον ἰκετευτικὰ ἢ κεφαλὴ της μὲ τὴν γλῶσσαν ἐκείνην τὴν ἄφωνον καὶ πανίσχυρον; Μακρὰν ἀπὸ ἐμέ, σχολαστικὰ διυλίσσεις καὶ σεβασμοὶ γελοῖοι!

Ἰάκωβος Δημάδης.

ΣΤ'.

Ἐν τῷ 3 Σεπτεμβρίου 188...

Ἀκριβὴ μου Κάκια!

Λύριον τὸ βράδυ γίνονται οἱ ἀρραβωνές μου μὲ τὸν κύριον Ἰάκωβον Δημάδην. Ἦθελα νὰ ἐβλεπα τὸ ξάφνισμά σου αὐτὴ τῇ στιγμῇ καὶ τῇ χαρᾷ σου. Δὲν εἶν' ἀλήθεια πῶς θὰ χαρῆς γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Μαρίας σου; Δὲν ἐξαφνίστηκα κ' ἐγὼ λιγώτερο, γιατί δὲν ἐπερίμενα ποτέ μου, οὐτ' ἐπρόφρασα καλὰ καλὰ νὰ σκεφθῶ τέτοιο πρᾶγμα μὲς ἔς τὸ μεγάλο κακὸ ποῦ μᾶς ἤυρεν ὅλους. Ἀλλὰ ἔτσι τὰ εἶχε γραμμένα ἡ τύχη μου. Θὰ μ' ἐρωτήσης βέβαια πῶς ἦτον ἡ ὑπόθεσις. Νὰ πῶς ἐγίνε:

Προχθὲς τὸ δειλινὸ ποῦ ἦταν ἔς τὸ καλύβι μας—ἄχ! παρ' ὀλίγον σοῦ ἔγραφα ἔς τὸ σπίτι μας—ὁ Ἰάκωβος μᾶς εἶπε πῶς ἔς δύο τρεῖς μέρας χωρὶς ἄλλο φεύγει γιὰ τὴν θέσιν του. Ἐρεῖς πῶς τὸν ἔχουν διωρισμένο πρόξενον ἔς ἓνα μακρυνὸ μέρος... ὅλο ξεχνῶ πῶς τὸ λένε. Ἔτσι ἀκούμε ὅλοι μας, μᾶς πιάνει χωρὶς νὰ τὸ θέλουμε μία μεγάλη μεγάλη λύπη. Ἔστερ' ἀπὸ ὅσα σοῦ ἔγραψα γιὰ τὸ γλυτωμὸ τῆς Θεαλίτσας μας—Παναγία μου! ἀκόμα τρέμω ποῦ τὸ συλλεγίζομαι—καὶ γιὰ ταῖς θυσίαις τοῦ Ἰακώβου ἔς τὴν οἰκογένειά μας, εἶνε περιττὸ νὰ σοῦ ἐξηγήσω γιατί μᾶς ἐπίασε τόση λύπη. Ἐπεσα νὰ κοιμηθῶ τὸ βράδυ καὶ ὅλο αὐτὸ τὸ ταξεῖδι ἐστριφογύριζε μὲς ἔς τὸ μυαλό μου, καὶ δὲν ἔμπουσα νὰ κλείσω τὰ μάτια μου. Νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθειαν—ἔς ἐσένα τὸ λέγω, Κάκια μου—τώρα ποῦ θὰ φευγε μοῦ φαίνονταν ὅτι ἦταν γιὰ μένα κἄτι τι περισσότερο ἀπὸ ἀδελφός. Καὶ θυμᾶσαι, πῶ! πῶ! τί ἀντιπάθεια τοῦ εἶχα πρῶτα; θυμᾶσαι ποῦ τὸν ἐλέγαμε *Συννεφιά*, γιατί τὸν ἐβλέπαμε πάντα νᾶχη καταισθασμένα τὰ μοῦτρά του; κ' ἐγὼ τὸν ἐκράζα *φιλόσοφο* καὶ *δάσκαλο* γιατί εἶχεν ἓνα ἀλλοιώτικο τρόπο ἔς τὴν ὁμιλίαν του ποῦ δὲν μοῦ ἔκανε καὶ τόση ἐντύπωσι... Θυμᾶσαι πέρυσι τοῦ ἀγίου Ἰωάννου ποῦ μοῦ ἔπεσε ἔς τοὺς κλήρους, κ' ἐθύμωσα; Πῶς μᾶς τυφλῶνει ὁ Θεὸς καμμιά φορά! ἄνθρωπο ποῦ δὲν ἔμπουμε νὰ ὑποφέρουμε, τὸν πλησιάζουμε, καὶ μᾶς φανερώνεται, ὄχι ἄνθρωπος, ἀλλ' ἄγγελος. Λοιπὸν ὅτι ἄρχιζε νὰ μὲ παίρῃ ὁ ὕπνος, ἀκούω ψιθυρίσματα· ἀργὰ πολὺ ἦταν ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα, ἐξυπνοὶ ἀκόμη. Ἐχουν στημένη ζωερὴ κουβέντα ἀπὸ ὦρα, ὡς φαίνεται. Τεντόνω ταῦτά μου, καὶ νὰ τί ἀκούω:

— Τὸ καλλίτερον εἶνε, ἔλεγεν ἡ μητέρα, ὅτι θὰ κάμουμε νὰ τὸ κάμουμε τώρα. Δὲν πρέπει νὰ χάσουμε τέτοια εὐκαιρία γιὰ τὸ κορίτσι μας. Μεθαῦριο φεύγει ὁ Ἰάκωβος· ποῖός ξέρει πότε θὰ γυρίσῃ, καὶ ἂν θὰ γυρίσῃ, μὲ τὴν ἰδίαν διάθεσιν.

Ἀκουσέ με ποῦ σοῦ λέω· τὸ παιδί ἔχει ὅλη τὴν προθυμίαν. Ἀλλὰ ἔλα ποῦ ἔντρέπεται! Εἶνε σεμνὸ παιδί· κομπιάζεται, μήπως... ξεύρω κ' ἐγὼ κἄτι ἤθελε νὰ ἰδῇ κ' ἀπὸ μᾶς γιὰ νὰ πάρῃ θάρρος. Δὲν σοῦ λέω, ἡ Μαρία, ὅποτε θέλουμε τὴν παντρεύουμε, καὶ μὲ τὸν καλλίτερον γαμβρό· ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πῶς ὁ Ἰάκωβος εἶνε ἀπὸ τοὺς πειὸ καλοὺς ποῦ γίνονται. Ἐρεῖ κανεὶς τὰ γραμμάτια του ἐδῶ πέρα; ἔχει κανεὶς τὴν θέσιν του; μεγάλη θέσι, καὶ μὲ γερὸ μισθό· ἀπὸ τιμωρία ἄλλο τίποτε. Χρυσὸς νέος γιὰ τὴν Μαρίαν μας! Τὸν εἶδαμε δὲ καὶ τὸν ἐδοκιμάσαμε τώρα μὲ τὸ χαλασμό. Ἔτσι ποῦ λές. Κάμε αὔριο λόγο τοῦ γέρο Δημάδη, καὶ δὲν θὰ τὸ μετανοήσουμε. Γιατὶ τῇ Μαρίας, φτάνει νὰ τῆς τὸ πῶ, καὶ δὲν θὰ τὸ δεχθῇ μὲ κακὴ καρδιά. Ὁ γέρο Δημάδης φοβῶμαι μὴ πάθῃ τίποτε ἀπὸ τὴν χαρὰν του, ὕστερ' ἀπὸ τὸ προσκύνημα ποῦ σοῦ κάνει, ν' ἀκούσῃ τέτοια πρότασι ἀπὸ τὸ στόμα σου. Καταλαβαίνω κ' ἐγὼ ποῦ δὲν εἶνε περίστασι τώρα γιὰ χαρὰς καὶ πανηγύρια! Ἀλλὰ νὰ γίνῃ πρῶτα ἡ συμφωνία, κ' ὕστερα ἄς πάρῃ ἔς τὸ καλὸ τὸ παιδί· καὶ ὁ γάμος θὰ ῥθῃ μὲ τὴν ὦρα του· ποῖός νοικοκύρης τώρα εἶνε σὲ κατάστασι νὰ κάμῃ γάμους; καὶ ποῦ νὰ τοὺς κάμῃ, ἀλλεῖμονο! ἔς τοὺς πέντε δρόμους! Αὔριον λοιπὸν νὰ μιλήσῃς τοῦ γέρου!

Ἡ μητέρα δὲν θὰ σώπαινε, φαίνεται, ἂν ὁ πατέρας δὲν τὴν ἔκοβε μ' ἓνα γερὸ χασμουρητό, καὶ δὲν τῆς ἔλεγε:

— Φλυαρία ποῦ τὴν ἔχεις! τὰ εἶπαμε· πάλι θὰ τὰ ξαναλέμε; καλὰ· θὰ φροντίσω· ἄφησέ με τώρα νὰ πάρω ἴδιον ὕπνον.

Εἶνε ἀνάγκη, Κάκια μου, νὰ σου γράψω τί ταραχῆ, τί συγκίνησι, τί κακὸ ποῦ μοῦ ἔκαμεν ἡ ὁμιλία τῆς μητέρας; ὅτι δὲν ἐκοιμήθηκα δι' ὅλου; ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὰ λόγια της κἄτι ἐνοιώσα μέσα μου, ποῦ ἂν νὰ μὴν ἤθελα πρῶτα καλὰ κλά νὰ τὸ καταλάβω, καὶ ὅτι ἂν ὁ πατέρας δὲν ἤθελε, ἂν δὲν ἐγίνονταν τίποτε, ἐγὼ θὰ πάθαινα; Χθὲς λοιπὸν ἡ μητέρα μοῦ εἶχε μιλήσει ἀπὸ τὸ πρωί. Ἐκαμα πῶς δὲν εἶχ' ἀκούσει τίποτε—ὁ πατέρας ποῦ ἔλειπε ἀπὸ τὸ πρωί γυρίζε κοντὰ τὸ μεσημέρι μὲ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα του. Νὰ μὴ ἔς τὰ πολυλογῶ, ἔχουν τελειώσει ὅλα. Αὔριο τὸ βράδυ ἀλλάζουμε δαχτυλίδια σὲ πολὺ στενὸ κύκλο, καὶ μεθαῦριο φεύγει γιὰ τὴν θέσιν του ἀργότερα θὰ γίνῃ σκέψις γιὰ τὸ γάμο. Πρέπει πρῶτα νὰ πάρουμε ἀπάνου μας ἀπὸ τὸ σεισμό.

Τὴν πρώτην φοράν ποῦ ἤρθε νὰ μοῦ σφίξῃ τὸ χέρι μοῦ εἶπε, κ' ἔτρεμε καὶ μοῦ φάνηκε πῶς ἐδάκρυσε·

— Μαρία, καλὰ ποῦ ἐφώτισ' ὁ Θεὸς τὸν πατέρα σου· ἄλλως θὰ ἦμουν δυστυχισμένος ἄνθρωπος.

Μὲ ἀγαποῦσε ἀπὸ πρὶν ὁ καυμένος μὲ τὰ σωστά του!

Γιὰ ἓνα μόνον πρᾶγμα θυμῶν. Κατάρτα νᾶχη ὁ σεισμός! Μέσα ἔς αὐτὴν τὴν παληοπαράγκα ποῦ ἔχει ἓνα χωρίσμα μονάχο, δὲν ἔμπουμε ποτέ νὰ μείνουμε μόνοι... κ' ἔχουμε τόσα νὰ ποῦμε· καὶ αὔριο θὰ φύγῃ! Ἡ μόνη μου παρηγορία θὰ εἶνε ἡ Θάλεια. Γιὰ κύτταξε τί κόσμος! Ἄν δὲν ἐκινδύνευεν αὐτὴ, ἴσως δὲν θὰ ἐχαιρόμουν σήμερον ἐγὼ. Καλὰ λείει καὶ ὁ Ἰάκωβος: ἀ'Ακριβὰ ἀγοράζεται ἡ εὐτυχία!»

ἡ ἀγαπημένη σου
Μαρία Ἀνδροκλέους.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΙΑΓΝΩΣΙΣ ΤΟΥ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΕΚ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ἐν τῷ προλαβόντι ἄρθρῳ περὶ γραφολογίας εἶδομεν τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἢ τέχνης καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐργασθέντας πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Ἐξ ὧν δὲ εἶπομεν ἀνωτέρω δυνάμεθα νῦν νὰ ὀρίσωμεν τὴν νέαν ταύτην τέχνην ὡς τὴν διδασκαλίαν δι' ἧς ἐκ τῆς συμβολικῆς παραστάσεως τῆς γραφῆς ἐκάστου ἀνθρώπου δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν συμπεράσματα περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ.

Ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τούτου βλέπομεν καταφανῶς ὅτι ἡ τέχνη αὕτη ἔχει καὶ τὴν πρακτικὴν αὐτῆς σημασίαν. Πόσον ὠφέλιμον καὶ διαφέρον δὲν ἤθελεν εἶναι, ἂν ἡδυνάμεθα ἐξ ἐκάστης ἐπιστολῆς, καὶ δὴ ἐκ μόνης τῆς ὑπογραφῆς ἢ τῆς διευθύνσεως, νὰ διακρίνωμεν τὸν χαρακτῆρα τοῦ γράφοντος, τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ καὶ τὰς κακίας; Πόσον μεγάλην σημασίαν δὲν ἤθελεν ἔχει τοῦτο εἰς τὰς διαφόρους ἐγγράφους ἐρωτήσεις καὶ παρακλήσεις, εἰς τὰς διαφόρους αἰτήσεις θέσεων, προσκλήσεις εἰς γεύματα καὶ συναναστροφάς, καὶ εἰς αὐτὰς ἔτι τὰς αἰτήσεις πρὸς γάμον! Πόσω δὲ εὐχερестέρα δὲν εἶνε ἡ σπουδὴ αὕτη ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν συμβολικὴν τῶν φυσιογνωμιῶν, ἢ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Gall; Ἡ φυσιογνωμία τοῦ προσώπου παραλλάσσει συχνότατα· ἐκτός δὲ τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ σπουδάζωμεν καὶ θεωρῶμεν τοὺς ἀνθρώπους ἀδιακόπως ἀσκαρδαμυκτεῖ, οὔτε δυνάμεθα νὰ ἐρευνῶμεν τὴν μορφήν τοῦ κρανίου ἐκάστου ἀνθρώπου, ὅσῳ εὐγενῶς καὶ ἂν αἰτήσωμεν τοῦτο. Ὅλος ἀντίθετον ὁμῶς συμβαίνει διὰ τῆς γραφῆς ἢ δυνάμεθα ν' ἀποκτήσωμεν εὐκόλως παρ' ἐκάστου κινήσαντος τὸ ὑμέτερον διαφέρον, πρὸς τοῦτο δὲ ἀρκεῖ καὶ

μόνη ή γραφή της διευθύνσεως επιστολής ή ελάχιστα γράμματα επί τεμαχίου χάρτου. Λαμβάνομεν τὸ χαρτίον, κλειόμεθα ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ, θέτομεν τὸ διαφέρον πρόσωπον δηλ. τὴν γραφὴν αὐτοῦ, πρὸ ἡμῶν, καὶ ὡς ἐπὶ ἀνατομικῆς τραπέζης ἀνατέμνομεν ἡσυχῶς τὸ ἡθικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ προκειμένου, ὅπως ἀνυπόπτου, προσώπου, μέχρι τῶν λεπτοτάτων αὐτῆς ἰνῶν.

Ἄλλὰ ἀκούω νὰ μοὶ φωνάζωσι πανταχόθεν οἱ ἀναγνώσται, εἶνε ὄντως ἀληθές ὅτι δύναται τις νὰ διακρίνῃ τὸν χαρακτῆρα προσώπου τινὸς ἐκ τῆς γραφῆς;

Οἱ ὑπὲρ τῆς νέας ταύτης διδασκαλίας ἀποκρίνονται ταχέως καὶ μετὰ ζωηρότητος καταφατικῶς, ἐνῶ οἱ ἀντίπαλοι, ὑψούντες τοὺς ὤμους, φωνάζουσιν ὅτι πάντα ταῦτα εἶνε ἀγυρτεῖαι. Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει τῶν δύο μερίδων καὶ ἡμεῖς οὐδόλως θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰς ἀνω ἐρωτήσεις, ἀλλὰ ἐπιθεωροῦντες αὐτὴν ταύτην τὴν νέαν διδασκαλίαν καὶ τὰς θεμελιώδεις αὐτῆς ἀρχὰς θὰ καταλίπωμεν εἰς αὐτὸν τὸν ἀναγνώστην τὴν ἐξαγωγήν τῶν συμπερασμάτων.

Ὅπως ὁ παριστῶν τι συμβολικῶς ἢ ὁ ἐξηγῶν σύμβολα ἀναφέρεται ἀπὸ μικροτάτου πράγματος εἰς τὸ ὅλον, οὕτω καὶ ὁ γραφολόγος ἀναχωρεῖ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, τῆς τόσῳ θαυμασίως καὶ ἀπλῶς ὑπὸ τοῦ Goethe ἀναγραφείσης ὅτι «πᾶν τὸ παροδικὸν ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου εἶνε ὁμοίωμα» ὅτι δηλ. αἱ ποικίλαι καὶ διηλεκτικῶς μεταβληταὶ μορφαὶ τῆς ὕλης εἶνε εἰκόνες, ὅπισθεν τῶν ὁποίων κρύπτεται ἡ ἰδέα τοῦ πλάσσαντος. Τὰς εἰκόνας δὲ ταύτας διαπλάσσει ἡ ἰδέα καὶ τὸ ἴδιον σῶμα, ἢ δὲ ὕλη δὲν εἶνε τι ἄλλο ἢ τὸ ὄρατον πνεῦμα. Καὶ μήπως δὲν βλέπομεν καθ' ἑκάστην ὅτι ἕκαστος ἄνθρωπος παρουσιάζεται εἰς τὴν κοινωνίαν ἀκουσίως, ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἐναντίον τῆς θελήσεώς του, ὡς τι ὠρισμένον ἄτομον, διάφορον τῶν λοιπῶν, ἐνεκα τῆς ὅλης αὐτοῦ παραστάσεως, τῆς μορφῆς τοῦ σώματος καὶ τῆς κεφαλῆς, τῶν χαρακτῆρων τοῦ προσώπου καὶ τῆς ἐκφράσεως αὐτοῦ, τοῦ βλέμματος, τῆς στάσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς φωνῆς, τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν τοῦ βήματός καὶ τῆς γραφῆς, καὶ ὅτι ἕκαστος προξενεῖ εἰς τοὺς λοιποὺς σαφῆ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐντύπωσιν, ἐνίοτε μάλιστα καὶ πρὶν ἀποδείξῃ τι διὰ πράξεων, ἂν εἶνε καλὸς ἢ κακός, ἂν εἶνε πονηρὸς ἢ ἀπλούς, ἂν εἶνε ὑπερήφανος ἢ μετριόφρων, ὀξύνοος ἢ δύσνοος εὐγενῆς ἢ ἀγροίκος, γενναῖος ἢ ἀγενῆς;

Ἡ ἀλήθεια αὕτη ἦτο γνωστὴ εἰς ὅλας τὰς χρονικὰς περιόδους τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου, ἢ δὲ κοινὴ σοφία τῶν διαφόρων λαῶν ἐκφράζει διὰ πολυαριθμῶν παροιμιῶν καὶ φράσεων τὰς ἰδέας αὐτῆς περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν διαφόρων ἀνθρώπων ἔχουσα φράσεις καὶ γνώμας ἐ-

νίοτε ὀρθοτάτας ἐπὶ τῶν πεπρωμένων (σημειωμένων) π. χ. ἀνθρώπων, τῶν κοκκινوترίχων καὶ γαλανοφθάλμων, τῶν ἐχόντων παχὺν αὐχένα, σκληρὰν κεφαλὴν, ἰεράκειον ῥίνα, ἀετώδη βλέμμα, βάθυσμα ἐπὶ τῆς κάτω σιαγόνας, ῥίνα πλακωτὴν, καὶ ἐν γένει ἐφ' ὅλης τῆς συμβολικῆς τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς.

Ἐὰν δὲ δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ἀναμφισβητήτως ἔχουσι πολλαπλὴν πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου σχέσιν οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου καὶ τὸ σχῆμα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, τὸ βλέμμα, καὶ ἡ φωνή, τὸ βᾶδισμα, καὶ ἡ στάσις καὶ ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ ἀνεγνώρισε τὴν συνάφειαν ταύτην, πῶς δύναται νὰ μὴ ἔχη σχέσιν πρὸς τὸν πνευματικὸν ἀνθρωπον ἢ γραφὴν αὐτοῦ, ἣτις παρ' ἑκάστῳ ἀνθρώπῳ ἀναγνωρίζεται εὐκόλως ὡς ἰδιάζουσα, δυσκόλως μεταβάλλεται καὶ παραλλάσσει, καὶ συχνότατα ἐκφράζει τὴν ἀτομικότητα ἐνός ἑκάστου; Ἡ παχεῖα καὶ μεγαλοπρεπὴς αὕτη ὑπογραφή τοῦ Βίσμαρκ, περὶ

ῆς θὰ ἠμιλήσωμεν καὶ κατωτέρω, ἦτο δυνατόν νὰ εἶνε ὁμοία πρὸς τὴν ἀνθρώπου ἄνευ θελήσεως, μικροῦ, στενοχώρου καὶ στενοκεφάλου; Ἡ δύναται γραφὴ γωνιώδης καὶ ὀξυγράμματος, ἀδρᾶ καὶ κατεσχισμένη νὰ εἶνε γραφὴ ἀνθρώπου πρᾶοῦς καὶ καλοκαγᾶτου; Ἡ δύναται κομψὴ γραφὴ, πλουσία εἰς μορφὰς τῶν γραμμάτων, ἀρμονικὴ καὶ πλήρης καλαισθησίας, νὰ εἶνε ἡ γραφὴ ἀνθρώπου ἀμαθοῦς, ἀξέστου καὶ ἀγροίκου, στερουμένου πάσης καλαισθησίας καὶ μὴ ἔχοντος ἰδέας τῶν ἑναρμονίων μορφῶν;

Ἐκ τούτων βλέπει πᾶς τις ὅτι τὸ ἐναντίον εἶνε μᾶλλον πιθανόν καὶ μάλιστα ἀναγκαῖον διὰ τὸν θεωροῦντα τὸ πρᾶγμα ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως.

Κατὰ τῆς γραφολογίας ὡς ἐπιστήμης ἢ τέχνης ὑπάρχουσι πολλαὶ ἀντιρροήσεις καὶ ἐνδοιασμοί. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀναφέρομεν τὴν ἐξῆς, καίτοι μὴ καταλεγομένη μετὰ τῶν πνευματωδεστέρων. Ἡ γραφὴ τοῦ ἀνθρώπου, λέγουσι τινες, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ διδασκάλου, ἕκαστος γράφει ὡς ἐδιδάχθη ἐν τῷ σχολείῳ. Ἡ ἰδέα αὕτη εἶνε, ὡς εἰκός, ἀναντίρρητος, ἀλλὰ μόνον ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρῶτον χρόνον τῆς διδασκαλίας, διότι ἡ γραφὴ μεταβάλλεται βραδύτερον· δὲν εἶνε δὲ ἀνάγκη νὰ εἶνε τις γραφολόγος ὅπως τὸ ἐναντίον ἐκπλαγῆ διὰ τὴν διαφορὰν τῆς γραφῆς ἑκατοντάδων ἀνθρώπων, φοιτησάντων εἰς τὸ αὐτὸ σχολεῖον καὶ διδασθέν-

των ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου. Ἐὰν δὲ συμβαίη ἐνίοτε ἢ σπανία περίπτωσις νὰ ἐξοικειωθῇ τις πρὸς τὴν γραφὴν ἄλλου προσώπου, οἷον τοῦ διδασκάλου τῆς καλλιγραφίας ἢ ἄλλου τινός, τοῦτο ὑποδεικνύει τὴν αὐτὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀπαρλλάκτως γράφοντος, οἷαν θὰ ἔχη μαθητῆς τις διασῆμου ἀνδρός, μιμούμενος τοῦτον ἀπαρλλάκτως κατὰ τὸ βᾶδισμα, τὴν ἐνδυμασίαν κ.τ.λ. πρᾶγμα δηλ. ὅπερ δεικνύει τὸ ἀσήμαντον καὶ μὴ ἀνεξάρτητον τοῦ χαρακτῆρος τοῦ μαθητοῦ. Ὁ ἀνθρωπος ὅμως οὕτινος αἱ σκέψεις καὶ αἱ πράξεις ἀναπτύσσονται, γενόμενα αὐθόπαρκτοι καὶ ἀνεξάρτητοι, θὰ οἰκειοποιηθῇ γραφὴν ἰδίαν, ἐφ' ἧς οὐδόλως ἐπέδρασεν ἡ διδασκαλία τοῦ καλλιγράφου, καὶ τοῦτο συμβαίνει πραγματικῶς εἰς τὸν ἀνθρωπον, καὶ μάλιστα πολὺ ἐνωρίτερον ἀφ' ὅσον ἡ δύνατό τις νὰ φαντασθῇ, ὡς γνωρίζουσιν οἱ διδασκαλοὶ τῆς καλλιγραφίας ἐκ πείρας.

Οἱ λέγοντες, ὅτι γράφει τις ὅπως τύχη καὶ κατὰ τὴν γραφίδα ἢ ἔχει εἰς τὰς χεῖρας, ἐπίσης δὲν δεικνύουσι μέγα παρατηρητικὸν πνεῦμα· διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι π. χ. οἱ γράφοντες διὰ τῶν περὶ A. Delbierre et Cie ἔπρεπε νὰ ἔχωσι τὴν αὐτὴν γραφὴν ἢ τοῦλάχιστον ὁμοίαν. Συνέβη δὲ ποτε νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ κυρία τις τὴν γραφὴν τοῦ συζύγου της, διότι οὗτος εὐρισκόμενος ἐν ὑδοιοποιᾷ ἔγραψεν διὰ τῆς πέννας τοῦ ξενοδοχείου; Ἡ ἐκλογή τοῦ εἶδους τοῦ ὄργάνου δι' οὗ θὰ γράψωμεν, εἴτε εἶνε τοῦτο πτερόν χηνός ἢ χαλύβδινος πένα, μολυβδοκόνδυλον, τεμάχιον ἄνθρακος ἢ τὸ ἄκρον καλάμου βαμβοῦ, ἀλλοιοῖ τὸ πολὺ μόνον τὸ πάχος τῶν γραμμῶν οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς ἄξονας τῶν γραμμάτων, εἴτε τὴν μορφήν, οὔτε τὸν σύνδεσμον καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν καμπύλων, οὔτε τὰς γωνίας τῶν γραμμάτων καὶ τὰς θέσεις τῶν κομμάτων καὶ στιγμῶν. Ἡ ἐκλογή ὅμως τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ εἶδους τοῦ γραφικοῦ ὄργάνου κατὰ τοῦτο καὶ μόνον εἶνε διαγνωστικὴ τοῦ χαρακτῆρος, καθὼς οὐδὲ γράφω διὰ πλατείας καὶ μαλθακῆς πέννας ἐκ πτεροῦ χηνός ἔχει βεβαίως ἄλλον χαρακτῆρα τοῦ μεταχειριζομένου σκληρὰν λεπτὴν ἐκ χαλύβδου γραφίδα· ἐνεκα τούτου δὲ ἀκούομεν συχνάκις ἀνθρώπους ὠρισμένου χαρακτῆρος λέγοντας «Δὲν ἠμπορῶ νὰ γράψω μὲ τέτοιες πέννες».

Ἄλλὰ δύναται τις νὰ παραμορφώσῃ τὴν γραφὴν αὐτοῦ, λέγουσιν ἄλλοι. Μάλιστα, ἐν μέρει, ἀπαντῶμεν, καὶ δὴ διὰ τὸν ἐπιπόλαιον παρατηρητὴν, ὅπως δύναται τις νὰ παραμορφώσῃ καὶ τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου, τὰς κινήσεις τοῦ σώματος, τὸ βᾶδισμα, τὴν φωνὴν του. Ἄλλὰ τί ἀποδεικνύεται διὰ τούτου; Ἡ παραμόρφωσις δὲν δύναται νὰ παραταθῇ ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἀναγνωρίζεται δὲ ὑπὸ ἐξησκημένου ὀφθαλμοῦ, ὅπως βλέπομεν καθ' ἑκάστην ἐκ τῆς ἱστορίας τόσων χειρογράφων ἐν τοῖς δικαστηρίοις, μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ ἐπιμελείας παραμορφωθέντων. Παρατη-

ρήσωμεν δὲ ἐν παρόδῳ ἐνταῦθα ὅτι τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ὑπάρξεως γενικῆς αἰσθήσεως τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν συμβολικὴν, εἶνε αὕτη ἡ ἐξωτερικὴ παραμόρφωσις τῆς γραφῆς· διότι διατὶ παραμορφώνει τις τὴν γραφὴν του ἂν δὲν ἤλπιζε νὰ προκαλέσῃ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐντύπωσιν ὠρισμένην, χρήσιμον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ;

Ὅπως εὐεξήγητον εἶνε καὶ τὸ ἕτερον γεγονός ὅτι ἡ γραφὴ ἀνθρώπων τινῶν μεταβάλλεται προϊόντος τοῦ χρόνου, διότι καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ἄνθρωπος δὲν μένει ὁ αὐτὸς πάντοτε, ἀλλ' ἀλλοιοῦται καταφανῶς, ἂν μὴ διὰ τοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν συναναστρεφομένους αὐτόν, τοῦλάχιστον διὰ τοὺς ἐπαναδελιπόντας μετὰ ἔτη. Δὲν ἤθελεν εἶναι δὲ ἡ γραφολογία ἀληθῆς ἂν δὲν συμμετεβάλλετο μετ' αὐτοῦ ἡ γραφὴ ἀνθρώπου μεταβληθέντος διὰ τῆς ἀνατροφῆς, τῆς συνανατροφῆς, τῆς πείρας, τῆς σπουδῆς, τοῦ ἐπαγγέλματος, τῆς εὐτυχίας ἢ δυστυχίας. Ἐὰν δὲ μὲ ἐρωτήσωσι τινες, πῶς συμβαίνει ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐνίοτε πρόσωπον νὰ γράφῃ διαφόρως, θὰ ἀπαντήσω· «Δὲν παρετήρησας ποτὲ βαρὺν τινα ὑπάλληλον ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ὑπηρεσίας, μετὰ ταῦτα δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ του φέροντα τὸν νυκτικὸν ἐπενδύτην καὶ καθήμενον πρὸ τῆς συζύγου του; ἢ κυρίαν τινα ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὑποδοχῆς, δεχομένην εὐγενεῖς ἐπισκέψεις, μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ μαγειρείῳ ἐρίζουσιν μετὰ τῆς ἀπειθοῦς μαγειρίσσης;» Καὶ μήπως μένομεν διαρκῶς ὁμοιοί; Δὲν εἶνε δὲ συχνότατα αἱ πράξεις μας ἀντίθετοι πρὸς τὰς θεωρίας μας, καὶ δὲν φέρομεν ἕκαστος ἐπὶ τῶν ὤμων οὐχὶ μίαν ἢ δύο, ἀλλὰ δωδεκάδα διαφόρων φύσεων; Ἐὰν δὲ τόσον συχνὰ εἴμεθα ἀσυνεπεῖς καὶ ἀντίθετοι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, διατὶ νὰ μὴ εἶνε τοιαύτη καὶ ἡ γραφὴ ἡμῶν;

Ἄλλ' αἱ δυσχέρειαι τῆς γραφολογίας δὲν ἔκκεινται εἰς τὰς ἀντιρροήσεις ταύτας, τὰς ἀναιρουμένας εὐκόλως, ἀλλ' ἀλλαχῶ.

Καὶ ἐν πρώτοις μεγάλη δυσχέρεια ἐγκτεται ἐν αὐτῇ τῇ ἀγνοίᾳ τῶν ψυχικῶν ἰδιοτήτων τῶν ἄλλων καὶ ἡμῶν αὐτῶν. Συμβαίνει δὲ ἐνίοτε ὅταν ὁ γραφολόγος ἐξάγῃ ἐκ τῆς γραφῆς ὠρισμένας χαρακτηριστικὰς ιδιότητας τοῦ πνευματικοῦ βίου ἀνθρώπου τινός, ν' ἀκούῃ τοὺς στενωτέρους τοῦτου φίλους λέγοντας «τόσον καλὰ ὅμως δὲν τὸν γνωρίζω» ἢ ἐνῶ δύο τούτων ἢ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ἀναφωνοῦσι «μάλιστα! ἐπιτυχέστατα!» τρίτος τις ἀναφωνεῖ «Ἄ μπά, δὲν ἐπετύχατε».

Δευτέρα δυσχέρεια ὑπάρχει εἰς τὴν ἔλλειψιν ὀρθῶν καὶ εὐνοήτων ἐκφράσεων παριστανουσῶν τὰς θεμελιώδεις ψυχικὰς διαθέσεις τοῦ ἀνθρώπου, αἵτινες ὑπὸ τῶν πλείστων ἀνθρώπων συγγέονται μετὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ψυχικοῦ βίου.

Οὕτως ἡ φιλοπλουτία δὲν εἶνε ὁμοία πρὸς τὴν φιλαργυρίαν ἢ τὴν πλεονεξίαν, καίτοι δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς ταύτας ὅταν συγγρῶνας

υπάρχει και φιλαυτία, ούτε η αυταρέσκεια ισχυροδυναμεί προς την μεγαλοφροσύνη, η ή ηδοναγία προς την κοιλιόδουλιαν, η ή η ιδιοτροπία προς την ισχυράν θέλησιν, η ή η υπερευαισθησία προς την ευαισθησίαν. Πρό πολλού δὲ κατενόησαν οἱ ἄνθρωποι ὅτι τὸ παιζειν κλειδοκύμβαλον δὲν προϋποθέτει μουσικὴν εὐφυΐαν, οὔτε τὸ στιχορραγεῖν ποιητικὴν, οὔτε τὸ ζωγραφίζειν καλαισθησίαν.

Καὶ μεθ' ὅλην δὲ τὴν ἀνάπτυξιν ἣν προσθέτει ἡ ἀγωγή, ἡ περίξ κοινωνία καὶ ἐν γένει ὅλος ὁ βίος εἰς τὰς ἐμφύτους κληρονομικὰς καὶ φυσικὰς ιδιότητας τοῦ ἀνθρώπου, ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις ἐν αὐτῷ ἐνίοτε ἀντιθέσεις καὶ μυστήρια τῆς ψυχῆς, ἅτινα δυσχεραίνουσι τὴν σπουδὴν καὶ ἐξήγησιν τῆς γραφῆς καὶ ἐν γένει ὅλων τῶν συμβολικῶν τοῦ ἀνθρώπου παραστάσεων. Εἰς ἐκείνους δὲ οἵτινες ἐνεκα τοῦ πιθανοῦ τούτου λόγου θεωροῦσι τοιαύτην ἐξήγησιν ὡς ἀδύνατον ἢ τοῦλάχιστον ὡς ἀβεβαίαν, ἀπαντῶμεν, ὅτι ἀφοῦ πᾶσα γραφὴ ἔχει ἰδίαν ἑκφρασιν, ἰδίαν οὕτως εἰπεῖν φυσιογνωμίαν, ὅπως οὐδεὶς προσεκτικὸς τῶν χειρογράφων παρατηρητῆς θέλει ἀρνηθῆ, ἡ φυσιογνωμία αὕτη θὰ στηρίζεται βεβαίως ἐπὶ ὁρατῶν τινῶν σημείων· τὰ σημεία ὅμως ταῦτα ἀνάγκη νὰ εὐρεθῶσι καὶ ἰσχυρῶσι διὰ παρατεταμένης παρατηρήσεως καὶ συγκρίσεως, τούτων δὲ εὐρεθέντων δύναται τις ἀσφαλῶς καὶ ἠσυχῶς, ὅπως καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐπιστήμην, νὰ παραδεχθῆ ὅτι ὅπου ταῦτα ἀπαντῶσι θὰ ὑπάρχει καὶ ἡ ἀνάλογος ιδιότης. Ταῦτα δὲ τὰ σημεία ἀνεκάλυψε καὶ ἔταξε μεθοδικῶς, ὁ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐστίας» μνημονευθεὶς Μισσόν.

Τὰ γραφολογικὰ ταῦτα σημεία ἀποτελοῦνται ἐξ ὅλων τῶν φαινομένων ὅσα δύναται νὰ παρᾶσχη ἡμῖν γραφὴ τις. Οὐδὲν εἶνε ἀσήμαντον εἰς τὸν γραφολόγον. Ἐὰν γράφῃ τις τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐπιστολῆς ἐπὶ τοῦ φακέλλου λίαν ὑψηλὰ ἢ λίαν χαμηλὰ, ἐὰν γράφῃ αὐτὴν διὰ μεγάλων χαρακτήρων καὶ εὐδιακρίτως, ἢ διὰ τῆς συνήθους αὐτῷ γραφῆς, ἐὰν λησμονῇ τὰ κόμματα καὶ τὰς τελείας στιγμὰς ἢ μεταχειρίζεται αὐτὰς κατὰ κόρον καὶ τίνι τρόπῳ μεταχειρίζεται αὐτάς, ἐὰν μεταχειρίζεται διὰ τὸ αὐτὸ γράμμα μίαν καὶ μόνην ἢ διαφόρους μορφὰς καὶ τίνας, ἐὰν μεταξὺ τῶν λέξεων καὶ τῶν γραμμῶν καταλείπει πολὺν ἢ ὀλίγον, ἐὰν ἡ ὑπογραφή αὐτοῦ διακρίνεται διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς ἢ τὴν σμικρότητα, ἐὰν φέρῃ ὑπογραμμισμούς (τζίφρας) ἢ οὐ, πάντα ταῦτα ἔχουσι τὸν λόγον αὐτῶν καὶ τὴν σημασίαν καὶ ἐκπηγάζουσιν ἀσυνειδήτως ἐκ τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ γράφοντος καὶ ἐπομένως συνδέονται μετὰ τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ καὶ τῆς ὅλης προσωπικότητος.

Σπουδάζοντες γραφολογικῶς γραφὴν τινὰ ἐξετάζωμεν ἐν πρώτοις τοὺς γενικωτάτους καὶ εἰς

τὸν μὴ γραφολόγον αἰσθητοὺς χαρακτήρας αὐτοῦ. Εἰς τινὰς περιστάσεις π. χ. μᾶς ὀδηγεῖ πολὺ ἡ παρατήρησις ἂν τὰ γράμματα εἶνε μικρὰ ἢ μεγάλα, ἐπιμελῶς ἢ ἀμελῶς γεγραμμένα, εὐανάγνωστα ἢ δυσανάγνωστα. Οὕτω χειρόγραφον δυσανάγνωστον, ἀλλὰ διὰ λεπτῶν γραμμῶν γεγραμμένον, ὑποδεικνύει ὅτι ὁ γράφας αὐτό, ἀδιάφορον ἂν εἶνε καλὸς ἢ κακός, εὐφυῆς ἢ βλάξ, ἔχει χαρακτήρα οὐχὶ εὐκόλως διακρινόμενον, ὅτι ἔχει πολλὰ τὰ κρύφια τῆς ψυχῆς του καὶ ὅτι δὲν θέλει ν' ἀναγνωρισθῆ ταχέως καὶ ὑπ' οἰουδήποτε, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅτι εἶνε φύσις κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον κρυφίνους. Γραφὴ διαυγῆς, ἀναπεπταμένη καὶ εὐανάγνωστος, διὰ μεγάλων ὀπισσοῦν γραμμῶν γεγραμμένη δεικνύει ἐντελὴς τὸ ἐναντίον. Ἐν γένει δὲ τὸ μέγεθος τῶν γραμμῶν καθ' ἑαυτὸ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ μικρὰ, ὑποσημαίνει εὐνοϊκὴν ἐξήγησιν καὶ διὰ τὰ λοιπὰ σημεία τῆς γραφῆς. Δὲν εἶνε δὲ ἀνάγκη, νομίζομεν, νὰ εἴπωμεν, τί σημαίνει γραφὴ ὀμαλή, τακτικὴ (στρωτῆ) καὶ καθαρά, συγκρινόμενη πρὸς ἀνώμαλον, ἄτακτον καὶ ἀμελῶς γεγραμμένην. Ἐνεκα τούτου καὶ πολλοὶ λαοὶ λέγουσι παροιμιωδῶς περὶ ἀνθρώπου τακτικοῦ, ἀγαπῶντος τὴν μέθοδον καὶ μικρολόγου ὅτι «δὲν λησμονεῖ οὔτε τὴν τελείαν εἰς τὸ ἴ» Ἐπίσης σαφῶς διακρίνεται ἀπὸ τῆς γραφῆς πρόσωπον νευρικόν, ἀνυπόμονον, θερμόαιμον καὶ ζῶηρον, ἐτέρον ψυχροαίμου, μετρημένου καὶ ἐπιφυλακτικοῦ.

Μετὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐντύπωσιν ἀπὸ χειρογράφου τινὸς μεταβαίνομεν εἰς ἔρευναν τῶν ὀλιγώτερον καταφανῶν σημείων, ἰδίως δὲ εἰς τὸν σύνδεσμον ἢ μὴ τῶν καθέκαστα γραμμῶν τῶν λέξεων, ὅπερ θεμελιῶ σημαντικωτάτην διαφορὰν ὡς πρὸς τὴν βροπὴν ὄλου τοῦ πνευματικοῦ βίου προσώπου τινός. Τὸ συνδέειν τὰ γράμματα μετ' ἀλλήλων ἐν τῇ γραφῇ, πράξις δι' ἧς γίνεται φειδῶ τοῦ χρόνου, δεικνύει πρακτικὸν καὶ κριτικὸν χαρακτήρα, μὴ πλάττοντα μὲν καὶ ἐφευρισκόντα ιδέας, ἀλλὰ κατεργαζόμενον λογικῶς τὰς ἡδὴ δεδομένας, ἀναπτύσσοντα αὐτάς καὶ ἐφαρμόζοντα, μετ' αὐτῶν δὲ τῶν ιδιοτήτων συνδέοντα, ἀναλόγως τοῦ συνδέσμου τῶν γραμμῶν, καὶ πνεῦμα νηφάλιον, ὑπολογιστικόν, καὶ ψυχρὸν, πλήρες λογικῆς, πραγματικότητος, κριτικῆς καὶ σκεπτικισμοῦ. Τὸ ἀσύνδετον τῶν γραμμῶν, σπανιώτερον ὂν, ὑπεμφαίνει ἄνθρωπον θεωροῦντα ἐκάστην ἰδέαν καθ' ἑαυτὴν ὡς μονάδα καὶ συλλαμβάνοντα αὐτὴν ἐνιαίως. Ὁ χαρακτήρ δὲ οὗτος ἀναπτυσσόμενος τελείως, ἐὰν ἄλλα σημεία τῆς γραφῆς δὲν ἀντιστρατεύονται εἰς τοῦτο, ὑποδεικνύει δύναμιν πλαστοουργόν, διὰ νοίαν ἐπιθεωρητικὴν, ποιητικὴν αἰσθημα, ταχεῖαν καὶ ἀνεξάρτητον κρίσιν, σαφήνειαν ἰδεῶν, κλίσιν πρὸς τὸ ἰδεῶδες, ἔχουσαν τάσιν πρὸς ὄνειροπολήσεις, οὐτοπίας καὶ ἰδίας θεωρίας καὶ συστήματα

Ὁρθὴ συνένωσις τῶν δύο τούτων ιδιοτήτων καταδεικνύει φυσικὴν καὶ καλῶς ὀργανωμένην διάνοιαν, μονομερῆς δὲ σύνδεσμος τῶν γραμμῶν, ἢ χωρισμὸς αὐτῶν, μονομέρειαν, καὶ ἐπομένως ἀδυναμίαν.

Ἐὰν ὅμως ἐκ τῶν πρακτικῶν τούτων καὶ πραγματικῶν ἢ θεωρητικῶν καὶ ἰδεῶδων διαθέσεων τῶν προσώπων ἀναπτύσσεται καὶ χρῆσιμόν τι καὶ καλόν, τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἰσχύος τῆς βουλήσεως αὐτῶν, ἣτις τότε ἐκδηλοῦται τραχεῖα καὶ ἰσχυρά, ἀρμόζουσα ὅπως κυριαρχῆ καὶ ἐπιβάλλεται εἰς ἄλλους διὰ τῶν ἀποτόμως τεμνομένων καὶ κορυνοειδῶς πεπαχυμένων γραμμῶν τῶν γραμμάτων. Ἐνεκα τούτου ἡ τοιαύτη γραφὴ εἶνε συγγὴ εἰς τοὺς στρατιωτικούς (π. χ. εἰς Ναπολέοντα τὸν πρῶτον). Ἐὰν τὰ τελευταῖα γράμματα τῶν λέξεων φέρουσι ἀγγιστροειδεῖς καταλήξεις, ἢ ἰσχυρὰ αὕτη βουλήσιν ἐκδηλοῦται ὡς ιδιοτροπία, δι' ἧς παρίσταται συμβολικῶς ιδιοτροπος προσκόλλησις εἰς τι ἀντικείμενον, ἢ ἐὰν αἱ γραμμαὶ εἶνε μακραι, εὐθείαι καὶ ὀριζόντιοι καὶ διευθύνονται αἱ λέξεις εἰς στίχους ἀκριβῶς εὐθείας καὶ ὀριζοντεῖους ἐν χάρτη ἀχαρκακῶν, εὐστάθειαν καὶ ἐμμονήν. Γράμματα τέλος βραχέα γωνιώδη, κορυνοειδῶς καταλήγοντα, εἶνε ἰδία ἀνθρώπων θερμοαίμων, ὧν οἱ παροξυσμοὶ τῆς ὀργῆς παρέρχονται εὐκόλως. Ἡ ἔλλειψις, ὡς εἰκὸς ἢ τὰ ἀντίθετα τῶν σημείων τούτων, σημαίνουσιν ἀδυναμίαν βουλήσεως.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον ὁ νοῦς καὶ ἡ θέλησις αἱ μόναι ψυχικαὶ δυνάμεις αἱ χαρακτηρίζουσαι τὸν ἄνθρωπον, διότι καὶ ἡ καρδία εἶνε σπουδαῖος παράγων εἰς τὴν ἀτομικότητα ἐκάστου ἀτόμου, ἐνεκα τούτου δὲ καὶ ἡ διάθεσις τῆς ψυχῆς καὶ τὸ αἰσθημα ἐκδηλοῦται ἐν τῇ γραφῇ διὰ τῆς κλίσεως ἢ κάμψεως τῶν γραμμῶν, διὰ τῆς γωνίας ἣν ἀποτελοῦσιν ταῦτα πρὸς τὴν κάθετον. Ὅπως δὲ ἐν τῷ συνήθει βίῳ ὁ κατεληγμένος ὑπὸ αἰσθηματικῆς ζῶηρος, ὅτε μὲν κλίνει πρὸς τὰ ἐμπρός, ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἐκτείνει καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ πρὸς τὸ ποθοῦμενον, ὅτε δὲ, καταλαμβανόμενος ὑπὸ ἀηδίας, ἀναστρέφεται πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐνῶ ὁ ψυχρὸς, ἀναισθητὸς καὶ ἀδιάφορος διατηρεῖ ὀρθίαν καὶ κάθετον τὴν στάσιν τοῦ σώματος, οὕτω καὶ ἡ γραφὴ τοῦ αἰσθηματικοῦ εἶνε κεκαμμένη πρὸς τὰ ἐμπρός, ὡς δένδρον κυρτούμενον ὑπὸ τῆς θυέλλης, ἐνῶ ἡ τοῦ ἀπαθοῦς μένει κάθετος καὶ ὀρθία. Ἐὰν ἡ πλαγία κλίσις ὑπερβαίνει ὀριζόμενον τι ὄριον, τὸ αἰσθημα μεταβάλλεται εἰς ὑπερευαισθησίαν εἶτα δὲ εἰς νοσηρὰν ἐρεθιστικότητα. Εἶνε δὲ ὄντως ἀξιοπερίεργον, ὅτι ἡ γραφὴ, ἣτις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς, οἵτινες δὲν ἐπασχον ἐξ ὑπερβολῆς εὐαισθησίας, ἦτο ὅλως ὀρθία, διατηρηθεῖσα σχεδὸν τοιαύτη καὶ μέχρι τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους, καθ' οὓς οἱ πλείστοι πάσχουσιν ἐξ ὑπερερεθισμοῦ καὶ

νευρώσεων, γίνεται αὕτη διηλεκτῶς πλαγιωτέρα, καὶ δεύτερον ὅτι λαοὶ ἀληθῶς αἰσθηματικοί, ὅπως οἱ γερμανοὶ, γράφουσι πλαγιώτερον λαῶν σκληροτέρων καὶ ἀπαθῶν, οἷον τῶν ἀγγλων. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται καὶ διατὶ φύσεις τινὲς ἔχουσι πολὺ πνεῦμα καὶ μεγάλην καρδίαν, ἀμφοτέρω ἐν ἀνταγωνισμῷ, δυνάμεναι νὰ κυριαρχῶσι τῆς αἰσθητικῆς ζωῆς καὶ νὰ κρύπτωσι τὰ αἰσθηματὰ των, ἔχουσι γραφὴν μάλλον πρὸς τὰ ὀπίσω κλίνουσαν, καὶ τοῦτο συμβαίνει συχνότατα παροδικῶς καὶ συνήθως μόνον κατὰ τὴν τριμυκιδῶν περίοδον τῆς νεανικῆς ἡλικίας. Τοιοῦτοι ἄνθρωποι παλαιότες οὐχὶ μόνον καθ' ἑαυτῶν ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ λοιποῦ κόσμου δὲν εἶνε εὐτυχέστεροι ἄλλων οὔτε ἐπιτυχάνουσι τοῦ σκοποῦ.

ΕΝΟΦΑΝΗΣ.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΝΗΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΝΗΣΤΕΥΤΑΙ

[Λόγος μέγας γίνεται ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ τύπῳ περὶ δύο Ἰταλῶν νηστευτῶν, τοῦ Σούτσης καὶ τοῦ Μερλάττης, ὧν ὁ μὲν πρῶτος, γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων προγενεστέρων μακρῶν νηστειῶν του, ἐνήστευσεν ἐσχάτως ἐν Μεδιολάνῳ ἐπὶ τσσαράκοντα ἡμέρας, ἐπαναλαμβάνει δὲ νῦν τὸ πείραμα αὐτοῦ ἐν Παρισίῳ, ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐποπείαν ἰατρικῆς ἐπιτροπῆς, ὁ δὲ δεύτερος δὲ ζηλώσας τὴν φήμην τοῦ συμπολίτου του ἐπιχειρεῖ ἐκ παραλλήλου ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτεύουσῃ τὸ αὐτὸ πείραμα ὑπὸ ὅρους ὁμοίους. Διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἐστίας κατάλληλον ἐκρίναμεν, πρὸς ὀρθὴν κατανόησιν τῶν παραδόξων τούτων φαινομένων, νὰ μεταφέρωμεν τὸ ἄρθρον τοῦ ἐπιστημονικοῦ συντάκτου τῆς παρισίνης Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων κ. H. de Parville, ὅπερ ἔγραψεν ἀφορμὴν λαθῶν ἐκ τῆς νηστείας τῶν Ἰταλῶν.]

Σούτσης καὶ Μερλάττης — Αἱ περιωνύμοι νηστεῖται. — Ἡ εἶχνη τοῦ ζῆν ἄνευ τροφῆς. — Χρονικὰ τῆς νηστείας. — Ἀκριβῆ παραδείγματα μακρᾶς ἀποδοχῆς ἀπὸ πάσης τροφῆς. — Ἐξήκοντα ἡμέρας ἀρκούσιν ἐνα τις αὐτοφαγῆς. — Ἡ ἀσιτία ἐν παθολογικῇ καταστάσει. — Διαιτα ἐνδὸς μηνός. — Ὁρεῖται καὶ ἀνορεξία. — Ἡ πείνα καὶ τὰ συμπτώματα αὐτῆς. — Ἀλλοίωσις τοῦ αἰσθηματος τῆς πείνης.

Ὁ Σούτσης νηστεύει δι' εικοστὴν καὶ δευτέραν φοράν. Ὁ Μερλάττης ἤρξατο νηστεύων ἀπὸ ἰκανῶν ἡδὴ ἡμερῶν. Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος τῶν μεγάλων νηστειῶν. Μὴ εἶνε καὶ τοῦτο σημεῖον τῶν καιρῶν, φρονίμως δὲ ποιῶντες πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν ἐθιζόμενοι εἰς τὴν ἀσιτίαν. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἀφοῦ τοῦ Σούτσης ἐνήστευσεν ἐν Μεδιολάνῳ, τὸ ζήτημα τοῦ ζῆν ἄνευ τροφῆς ἀπασχολεῖ πολλὰ ὑπέροχα πνεύματα καὶ ἐξάπτει τὴν περιέργειαν αὐτῶν. Γεγονὸς ὅλως ἐκτακτον θεω-

1) Μεταξὺ ἄλλων περιωνύμων νηστειῶν του ἀναφέρομεν ἐναυθα, τὴν κατὰ τὸ 1884—1885 ἐν Αἰγύπτῳ, ὅτε ἀπέσχεν ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας πάσης τροφῆς καὶ τὰς κατὰ τὸ 1885—1886 ἐν Καίρῳ ὅτε ἀπέσχε ἐννέα ἡμέρας, εἶτα εἴκοσι πέντε καὶ κατόπιν ἑξήκοντα.

ρεΐται ότι άνθρωπος τις δύναται νὰ ζήσῃ χωρὶς νὰ τρώγῃ, ἀντικαθιστῶν τὰ καθημερινὰ αὐτοῦ γεύματα διὰ σωματικῶν ἀσκήσεων. Πολλοὶ προσθέτουσι ἐκπληκτοί: Καὶ μῶλα ταῦτα νὰ διατηρητῆται ἀκόμη ἀκμαῖος! Τὸ πρᾶγμα μάλιστα τοσοῦτον ἀπίθκον ἐφάνη εἰς δυσπίστους τινὰς ἰατρούς, ὥστε ἐν πάσῃ τῇ σοβαρότητι αὐτῶν ἀπεκήρυξαν ὡς ἀπίστευτον τὴν τριακονθήμερον νηστείαν τοῦ Σούτση. . . μεθ' ὅλην τὴν ἰατρικὴν ἐπιτροπὴν ἣτις ἐπέβλεπεν αὐτόν. Δὲν ὑπάρχουσι πανταχοῦ, προσέθηκον, ἐπιτήδειοι θαυματοποιοί, πρὸ πάντων δὲ δὲν ὑπάρχουσι ἄκακοι ἐπιτροπαί; Τὰ αὐτὰ ἐλέγχθησαν καὶ κατὰ τὸ 1882, ὅτε ἐπῆλθεν εἰς τὸν ἀμερικανὸν Τάννερ ἡ ἰδέα νὰ νηστεύσῃ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. Συνελόντι εἰπεῖν, οὐδεὶς δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ τροφῆς· τοῦτο εἶνε ἀδύνατον καὶ ἀντίκειται εἰς πάντας τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους.

Ἄλλὰ σπεύδωμεν βραδέως. Ἡ ἄσκησις τοῦ ἀσιτεῖν, ἣτις εἶνε τοῦ συρμοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, δὲν στερεῖται πρᾶγματι πρωτοτυπίας, ἀλλ' εἶνε τοσοῦτον παράδοξος, τοσοῦτον ἀπίστευτος, ὅσον θέλουσι νὰ τὴν παραστήσωσι; Πάντες ἔχομεν φυσικὰς τινὰς προδιαθέσεις. Γεννᾶται τις ἵνα καταστῆ μαθηματικὸς, μουσικὸς, ζωγράφος. Διατί νὰ μὴ γεννᾶται ἵνα καταστῆ καὶ νηστευτής; Τὸ ἐφ' ἡμῖν οὐδένα ἔχομεν λόγον, ὅπως ὑποπτεύσωμεν τὸν κ. Σούτση. Εὐχαρίστως ἀποδεχόμεθα ὡς πραγματικὴν τὴν ἐν Μεδιολάνοις νηστείαν. Κατὰ τὸ πείραμα τοῦτο μάλιστα παρατηρήθησαν αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ συμπτώματα, ἅτινα παρατηροῦνται ἐπὶ τῶν ἐξ ἀσιτίας ἀποθνησκόντων. Διατί ἄλλως νὰ ἀμφιβάλλωμεν; Μήπως δὲν ἔχομεν προγενέστερα παραδείγματα ἀνθρώπων ἀσιτησάντων ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπίσης παράδοξα, ἐπίσης ἀπίστευτα; Μικροῦ δεῖν καὶ ὑπεστηρίζομεν ὅτι διὰ τῆς ἐπιμονῆς δύναται τις νὰ ἐθισθῆ εἰς τὴν ἀσιτίαν. Ἄς προκηρυχθῆ ἀμοιβῆ διὰ τοὺς ἀσιτοῦντας καὶ θὰ ἴδῃτε πόσοι νηστευταὶ θὰ παρουσιασθῶσι! Πιθανὸν μάλιστα νὰ εὐρεθῶσι καὶ νηστευταὶ ἀσιτοῦντες ἐξ ἀπλῆς φιλοδοξίας! Ἐν τούτοις εὐκαιρὸν φαίνεται ἡμῖν νὰ διατρίψωμεν ἐπὶ μικρὸν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς ἀσιτίας καὶ πείνης, ὅπερ ἀτελῶς μέχρι τοῦδε διηυκρινίσθη.

Ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως εἶνε ὅτι ἄνθρωπος καλῶς ἔχων τὴν υἰεῖαν, ἀποστερηθεὶς αἰφνιδίως τῆς τροφῆς αὐτοῦ, ὀλίγον δύναται νὰ ζήσῃ. Θὰ ἀποθάνῃ, μετὰ μίαν, μετὰ δύο ἑβδομάδας, ἀναλόγως τῆς ιδιοσυγκρασίας του. Διηγοῦνται ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Κάρολος ΙΒ', ἐπιθυμῶν νὰ βεβαιωθῆ ἐπὶ πόσον χρόνον ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἄσιτος, μὴ πίνων ἄλλο τι ἐκτὸς ὕδατος, δὲν ἠμώρεσε νὰ παρατείνῃ τὴν νηστείαν πέραν τῆς πέμπτης ἡμέρας. Καὶ τὰ ζῶα δὲ ἀδυνατοῦσι νὰ ὑποστῶσι μακροτέραν ἀσιτίαν. Ὡστε προδήλως ἔχουσι δίκαιον οἱ λέγοντες ὅτι ἄνθρωπος νῆστις δὲν

δύναται νὰ ζήσῃ. Καὶ ὅμως οὐδὲν ἀνακριβέστερον τούτου, διότι εἶνε ὡσαύτως ἀριθῆλως ἀποδεδειγμένον, ὅτι εἰς τινὰς περιπτώσεις ὁ ἄνθρωπος στερούμενος τροφῆς, ἀλλὰ πίνων κατὰ βούλησιν, δύναται νὰ ζήσῃ χωρὶς νὰ ὑποφέρῃ μεγάλως. Ὁ Διδερὼ μνημονεύει γεγονότος, ὅπερ δὲν θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ τραχύτητι. Πρόκειται περὶ τινος ἀλχημιστοῦ ὀνόματι Δυσαντῶ. Εἶνε ἀληθές ὅτι ὁ Δυσαντῶ ἦτο ὀλίγον τι παράφρων, θὰ ἴδωμεν δὲ περαιτέρω ὅτι ἐν τισὶ τῶν μορφῶν τῆς παραφροσύνης ὁ πάσχω δύναται νὰ ἀσιτήσῃ, ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἐνοχλήσεως. Ὁ Δυσαντῶ ἐπίστευεν ὅτι μετὰ τεσσαράκονθήμερον ἀποχὴν ἀπὸ πάσης τροφῆς, πίνων δὲ μόνον τὸ οὖρον αὐτοῦ, θὰ παρῆγε τὴν φιλοσοφικὴν λίθον. Ὑπέστη τὴν παράδοξον ταύτην διαίταν ἐπὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ. . . δὲν ἀπέθανεν. Ὁ ὀλλανδὸς ἰατρὸς Fontanus λαλεῖ περὶ γυναικός, ἣτις ὅπως αὐτοκτονήθη, ἀπέσχε πάσης τροφῆς ἐπὶ πενήτηκοντα ἡμέρας, ὅτε ἀπέθανεν.

Ὁ ἰατρὸς Δεβαρῶ-Βερνάρ ἐδημοσίευσεν ἕτερον γεγονός ἐντέλως ἀκριβές. Τῷ 1831, κατὰ δίκως τις Γρανιέ τοῦνομα ἀπέθανεν ἐξ ἀσιτίας ἐν ταῖς εἰρηκαῖς τῆς Τολώσης. Ὁ θάνατος δ' ἐπῆλθε μόνον μετὰ τὴν ἐξηκοστὴν ἡμέραν.⁴ Ἄλλος ἰατρὸς ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Ἰατρικῆς ἀνάλογον γεγονός αὐτοκτονίας δι' ἀσιτίας. Ὁ ἀσιτήσας ἦτο πλανόδιος μουσικὸς, ὅστις ἐπὶ ἐξήκοντα ἡμέρας ἐπινεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μικρὰς δόσεις ὕδατος καὶ σωμαδας. Κατὰ τὰς τελευταίας εικοσιδύο ἡμέρας τῆς ζωῆς του, τὸ σῶμά του ἀνέδιδεν ἀποφορὰν πτώματος, τὸ στήθος ἐστενώθη καὶ ἐξωγκώθη, οἱ ὠμοὶ ἐκοιλάνθησαν καὶ τὰ ὀστά ἤρχισαν νὰ προέχουσιν, ἡ κοιλία ἐπλατύνθη καὶ ἡ λεκάνη ἐφαίνετο ὡς μέγα τι χάσμα· τὴν ἐξηκοστὴν ἡμέραν ἐξέπνευσε μετὰ τινὰς σπασμούς. Ἐκτὸς τούτων δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ παραδείγματα ἀντοχῆς εἰς ἀσιτίαν ἠδυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν.

Τὸ παραδοξότερον ὅμως εἶνε ὅτι ἐνῶ ὁ ὑγιῶς ἔχων ἄνθρωπος μόλις δύναται νὰ ἀνθῆξῃ εἰς παντελῆ ἀσιτίαν, ὁ ἀσθενὴς, τούναντίον, ἀσιτεῖ, χωρὶς νὰ ὑποφέρῃ. Ὁ πυρέσσων δὲν τρώγει καὶ ἀπόλλυσιν ἐκ τοῦ βάρους αὐτοῦ ἐπὶ ἑβδομάδας ὀλοκλήρους. Δυσπεπτικοὶ τινες αἰσθάνονται ἀκατανίκητον ἀηδίαν πρὸς οἰανδήποτε τροφήν, ἀσιτοῦσιν ἀκουσίως ἐπὶ ἑβδομάδας ὀλοκλήρους καὶ ὅμως ἐργάζονται. Ἡ νευρικὴ ἀνορεξία ἐνίαν παρθέτων ὡσαύτως διὰ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ πάσης τροφῆς χαρακτηρίζεται· δὲν τρώγουσι τίποτε ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας, ἐπὶ ἓνα μῆνα ἢ καὶ πλέον ἐτιεῖτα αἰφνιδίως θεραπεύονται καὶ ἡ πείνα ἐπα-

(4) Ὁ Γρανιέ ἐπινεν ὕδωρ ἄφθονον. Ἄπαξ μόνον ἔλαβεν ὀλίγον ζωμὸν καὶ οἶνον· ἐνίοτε ἐπανελάμβανεν ὅτι ἐπράττειν ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Δυσαντῶ.

νέργεται. Ὑπάρχουσι μανιώδεις ἀποποιούμενοι πᾶσαν τροφήν. Οἱ σιτόφοβοι πολλάκις δὲν τρώγουσιν ἐπὶ ἓνα καὶ δύο μῆνας, ἰσχυαίνοντες μὲν, ἀλλὰ μὴ παύοντες νὰ ἀσχολῶνται εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν.

Ὡστε, παραδόξως, ἡ ἀσιτία παρὰ τῷ ὑγιῶς ἀνθρώπῳ ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν, ἐνῶ εἰς ἐνίους ἀσθενεῖς εἶνε εὐχερесеτάτη. Αἱ παράδοξοι αὗται ἀνωμαλῖαι τῆς φύσεως εἶνε αἰνίγματα ἄλυτα διὰ τὴν ἐπιστήμην. Ἴσως ὅμως ἐν αὐταῖς ἔγκειται ἡ λύσις τοῦ μυστηρίου τῶν πολυημέρων νηστειῶν καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἐξηγήσωμεν αὐτάς.

Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχει ἐν τῷ ὀργανισμῷ του προμήθειαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μεγαλειτέραν, λίπους, λευκοματωδῶν οὐσιῶν κτλ. Ὄταν τις ἀσιτῆ εἶνε ἠναγκασμένος, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὰς ζωϊκὰς λειτουργίας, νὰ ἀφαιρῇ ἐκ τοῦ ἀποθεματικοῦ τούτου κεφαλαίου, οὕτω δὲ καθίσταται σαρκόβωρος ἑαυτοῦ, αὐτοφαγεῖ. Ἄφροῦ ὅμως ἐξαντλήσῃ τὰς οικονομίας του καὶ φθάσῃ μέχρι τῶν κυρίων ὀργάνων, ἀποθνήσκει. Εἰκαστέον ἐκ τούτου ὅτι ὅπως νηστεύσωμεν ἀρκεῖ νὰ ἀφήσωμεν τὸν ἡμέτερον ὀργανισμόν νὰ αὐτοφαγῆ, μέθοδος πρᾶγματι ἀρίστη διὰ τοὺς πολυσάρκους Δυστυχῶς, ἢ μᾶλλον εὐτυχῶς, διότι ἡ φύσις τὰ πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησεν, παρεντίθεται τὸ ὀκληρὸν αἶσθημα τῆς πείνης, ὅπερ ἄρχεται ἐκδηλούμενον διὰ τῆς ὀρέξεως καὶ καταλήγει εἰς ἀγωνίαν καὶ ἀλγηδόνως ἐπὶ δύνους.

Τὸ αἶσθημα τῆς πείνης ἐδράζεται ἐν τῷ στομάχῳ, ἀλλ' ἐκεῖθεν διακλαδούται εἰς ἅπαν σχεδὸν τὸ σῶμα, ἀδύνατον δὲ εἶνε νὰ περιορισθῇ τοπικῶς εἰς ἐν μέρος αὐτοῦ, ὡς κατεδείχθη ἰδίως ἐκ τῶν πειραμάτων του Σχίφ. Δύναται τις νὰ κατευνάσῃ τοῦτο διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τροφῆς οὐχὶ εἰς τὸν στομάχον, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν ἐντερικὸν σωλῆνα. Ἡ πείνα φαίνεται ἐκπηγάζουσα ἐκ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἄρα ὡς περὶ τῆς λειτουργίας τῆς θρέψεως, διαβιβάζεται διὰ τῶν νευρικῶν νημάτων εἰς τὸ κεντρικὸν σύστημα ἢ περὶ τούτου ἀγγελία. Εἶνε ἡ ἐπερχομένη πείνα. Ὅτι ἡ πείνα ἀπὸ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐκπηγάζει φανερὸν καθίσταται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ἠμπορεῖ τις νὰ καταπραῦνῃ αὐτήν, οὐχὶ διὰ τροφῆς, ἀλλὰ διὰ ναρκοτικῶν, εἰς ὅπιον, καπνοῦ, οἰνοπνεύματος, φύλων κόκα, κτλ. Οἱ εἰς τὴν πνευματοποσίαν καὶ τὸ κάπνισμα ἐκδοτοὶ δὲν ἔχουσι ὀρεξιν. Ὄταν τὸ νευρικὸν σύστημα ὑπνώτῃ, πείνα δὲν ὑφίσταται. Ὁ κοιμώμενος δειπνᾷ, λέγει καὶ τὸ λόγιον τοῦ λαοῦ. Τὸ νευρικὸν σύστημα, ὅπερ συνεχῶς ὑποβάλλεται εἰς τὰς αὐτὰς διεγέρσεις, ἀπαμβλύνεται. Ὁ ἀκαταπαύστως εἰσπνέων τὴν αὐτὴν ὀσμὴν δὲν αἰσθάνεται πλέον ταύτην. Ὁ συνεχῶς πεινῶν, παύει πλέον νὰ πεινᾷ· ἡ ὑπερβολὴ

τῆς πείνης, φονεύει αὐτήν. Παρελούσης τῆς ὥρας τοῦ φαγητοῦ, πολλοὶ χάνουν τὴν ὀρεξιν των. Οἱ ἐν ταῖς ἀνθρακωρυχείοις τοῦ Βοξ-Μονζιλ καταταφέντες ἐπὶ ἑκατὸν τριάκοντα ὥρας ἐργάται, μετὰ τὴν σωτηρίαν των, ὡμολόγησαν ὅτι δὲν ὑπέφερον ἐκ πείνης, ἔχοντες εἰς τὴν διάθεσίν των ἄφθονον πόσιμον ὕδωρ.

Ἄλλ' εἶνε γνωστὸν πόθεν ἄρχεται καὶ ποῦ λήγει ἡ πείνα; Μήπως δὲν ὑπάρχουσι ἄνθρωποι κατορθώσαντες βαθμιαίως νὰ ἀλλοιώσωσι τὸ αἶσθημα τοῦτο, ἐντείνοντες καὶ μεγαλοποιούντες αὐτὸ μέχρις ὑπερβολῆς; Καθ' ἑκάστην, ἀπροσέκτως καὶ ἀδικαιολογητῶς, πολλοὶ αὐξάνουσι τὸ ποσὸν τῆς τροφῆς των, καὶ ὁ στόμαχος, ὅπως κατευνασθῆ ἡ πείνα, ἔχει ἀνάγκην νὰ δέχεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μείζονα μερίδα τροφῶν. Εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος θὰ ἐπήρκει ἴσως πολὺ ὀλιγωτέρα τροφή, ἀλλὰ τὸ αἶσθημα ἐνταθὲν ἐκρατύνθη καὶ καθ' ἕξιν ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν πρόσληψιν τροφῆς μείζονος ἢ ὅσην ἀπαιτεῖ ὁ ὀργανισμὸς χάριν τῶν διαφόρων αὐτοῦ λειτουργιῶν. Τὸ ἀξίωμα, «τρώγε ὅσον πεινᾷς» εἶνε ἐντέλως ἐσφαλμένον, πολλὰ δὲ ἄτοπα δύναται νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ. Ἡ ἀφομοίωσις τῶν τροφῶν πολλάκις ὑπερβαίνει τὰς ἀνάγκας τῆς θρέψεως καὶ τότε ἐπέρχεται ἡ πολυσαρκία, μετὰ τῶν πολυειδῶν αὐτῆς παθήσεων. Ἡ πολυσαρκία πολλάκις ἔχει τὴν ἀρχὴν της εἰς νευρικὰς διαταράξεις, προερχομένη ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ αἰσθήματος τῆς πείνης. Ἀρμολεῖ πρὸς τούτοις νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ χώνευσις, ὡς πᾶσαι αἱ λοιπαὶ τῆς σωματικῆς οικονομίας λειτουργίαι, ἀπαιτοῦσιν ἐργασίαν, ὑπερβάλλουσα δὲ τροφὴ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀπόλειαν σωματικῶν δυνάμεων δυσανάλογον, καὶ ἐξασθενίζει τὸ σῶμα, ἀντὶ νὰ ἐνδυναμώσῃ αὐτό, ὡς κοινῶς πιστεύεται. Τοσοῦτον δὲ ἀληθές εἶνε ὅτι ἡ περὶ τὴν τροφήν κατάχρησις προέρχεται ἐκ τῆς βαθμιαίας καὶ ἐκούσιας ἐντάσεως τοῦ αἰσθήματος τῆς πείνης, ὥστε μικρὰ προσπάθεια ἀπαιτεῖται ἵνα κανονίσῃ τις τὴν ὀρεξιν του καὶ ἐπαισθητῶς ἐλαττώσῃ τὴν μερίδα τῆς τροφῆς του, ὡς ἀναλόγως γίνεται καὶ διὰ τὴν δίψαν, χωρὶς οὐδεμίαν τῶν ζωϊκῶν λειτουργιῶν νὰ ἀνσταλῆ. Ὑπάρχουσι ἐν τούτοις ἄτομα, ἅτινα δὲν δύναται νὰ ἐλαττώσωσι τὸ ποσὸν τῆς τροφῆς των, χωρὶς νὰ αἰσθανθῶσι πείναν. Τοῦτο ποσὸν δὲν σημαίνει ὅτι ὁ ὀργανισμὸς ἔχει τῷ ὄντι ἀνάγκην τροφῆς. Ἐξεγείρεται ἄπλως τὸ νευρικὸν σύστημα, διότι, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, ἡ πείνα δὲν εἶνε ἐνδείξις ἀθρεψίας. Ἄλλο πείνα καὶ ἄλλο ἀνάγκη θρέψεως. Πρὸς ἄμεσον τοῦτο ἀπόδειξιν εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι οἱ ἀσθενεῖς δὲν τρώγουσι καὶ ὅμως δὲν πεινῶσιν; ὅτι οἱ πυρέσσοντες ἀναλίσκονται καὶ ὅμως δὲν πεινῶσιν; ὅτι οἱ φθιτικοὶ φθίνουσι δι'

δλων αὐτῶν τῶν πόρων καὶ ὅμως δὲν πεινῶσιν; Ἀπαραίτητον λοιπὸν εἶνε νὰ μὴ συγχέωμεν τὴν πείναν καὶ τὴν ἀθρεψίαν. Ἐν τῇ ἀθρεψίᾳ ὁ ἄνθρωπος ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ, τούτεστιν ὅπως διατηρῆ τὴν θερμότητά του καὶ ἐπαρκῆ εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν ἰδίων ὀργάνων, καταναλίσκει ἐκ τοῦ ἰδίου ὀργανισμοῦ ὠρισμένον μέρος καθ' ἑκάστην ὥραν, καὶ αἱ ἡμέραι αὐτοῦ εἶνε ἠριθμημένα. Ἐξασθενεῖ βαθμιαίως καὶ ἐπὶ τέλους ἀποθνήσκει ἐλλείψει τῶν ἀπαραίτητων διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ὀργανισμοῦ οὐσιῶν. Διάφορα εἶσι τὰ ἀποτελέσματα τῆς πείνης. Ἐὰν ἡ δι' αὐτῆς ἐρμηνευομένη ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη δὲν κορεσθῆ, ἡ πείνα ἢ σθένεται οἴκοθεν καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκει βραδέως ἐξ ἀθρεψίας ἢ ἐπιμένει καὶ ἀφοῦ ἡ μετ' αὐτῆς συνδεομένη κεφαλαϊώδης λειτουργία, ἐκείνη ἀφ' ἧς πράγματι ἤρτηται ἢ συντήρησις τῆς ζωῆς, ἐκλείπει, ἐπέρχονται αἰφνίδια νευρικά διαταράξεις, σοβαρωτάτου χαρακτῆρος, ἐπακολουθεῖ δ' ἐν βραχεί διαστήματι ὁ θάνατος. Δηλονότι ἐν τῇ τοιαύτῃ περιπτώσει ἀποθνήσκει πραγματικῶς ἐκ πείνης, ἀποθνήσκει ἐκ πείνης πρὶν ἢ ἀποθῆναι ἐξ ἀθρεψίας. Τὰ συμπτώματα τοῦ οὕτως ἐπερχομένου θανάτου εἶσι γνωστά, συνίστανται δὲ εἰς ταραχὴν, ἀδυναμίαν, παραισθήσεις καὶ μανιώδεις παραφροσάς, ὧν ἔπεται ἀναιθησία καὶ ἐπὶ τέλους γενικὴ ἐκλυσις τῶν δυνάμεων τοῦ σώματος.

[*Ἐπεται τὸ τέλος]

Δ. Γ. Κ.

Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος ἔδε προηγουμένων φύλλων.]

Ὁ τρίτος υἱὸς τῆς Ἀνάσσης δούξ τοῦ Κονώτ ἐκπροσωπεῖ τὸν στρατὸν καὶ εἶνε ἀγαπητὸς εἰς τὴν κοινωνίαν. Στρατιώτης γνήσιος, ἀνὴρ ἀνδρείος καὶ πειθαρχικός, δελοκίμασμένος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐνθα φιλοφρόνως πάνυ λησμονήσας τὴν σεβαστὴν καταγωγὴν του, ἐκούσιως ὑπεβλήθη εἰς πάσας ἀνεξοικετώσας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καὶ τὰ ἐπίμοχα τῆς ἐστρατείας ἔργα. Ὡς δὲ πάντα τὰ τέκνα τῆς Ἀνάσσης, εἶνε καὶ αὐτὸς ὀλίγον τι μουσικός, καὶ τὸ ὄργανον ὅπερ παίζει εἶνε τὸ τύμπανον, ὄργανον σύμφωνον πρὸς τὸ ἐπάγγελμά του. Καὶ καὶ μὲν δὲν κατώρθωσεν ἀκόμη νὰ ἐκτελῆ πολυποικίλους ἤχους ὡς ὁ στρατάρχης Πελισσιέρος, ἀλλ' ὅμως ἐξ αὐτοῦ ἐξάγει βαγδαίαις ἀνεμοταραχάς. Ὁ δούξ Κονώτ θὰ πρωτοστατήσῃ ποτὲ πιθανῶς ἐν τοῖς λεγομένοις Horse-Guards, τοῦτ' ἔστι θὰ καταστῆ γενικὸς ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, ὅταν ὁ δούξ τοῦ Καίμπριτζ θὰ ἀποχωρήσῃ κα-

τάλειπῶν εἰς αὐτὸν τὴν θέσιν. Τὸ ἀξίωμα δὲ τοῦτο, ὅπερ αὐτὸς θὰ τὸ καταστήσῃ ὄνομα καὶ πράγμα, ἀνεκαθεν κατέχει, κατὰ παράδοσιν, μέλος τι τῆς βασιλικῆς οικογενείας.

Ὁ τέταρτος υἱὸς τῆς Ἀνάσσης ἦτο ὁ ὑπὸ πάντων ἀγαπώμενος ποθεινότατος πρίγκιψ, ὃν ὁ θάνατος ἄωρος ἀφήρπασε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. Ἡ χήρα αὐτοῦ δούκισσα Ἀλβαν, πριγκίπισσα Γερμανίς, ἀπέμεινε ἐν ὄλη τῇ σημασίᾳ τῆς λέξεως αὐτὸ τοῦτο ὅπερ καλοῦσιν οἱ Γευτονες Hausfrau, προτιμῶσα τὸν ἐν τῇ ἐξοχῇ βίον.

Ἡ πριγκίπισσα Χριστιανὴ εἶνε γυνὴ ἐξαιρετος, μεγάλην ἔχουσα ῥοπήν εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα. Δὲν ἔχει ὅμως πρωτοτυπία οὐδὲ διάκρισιν διότι ἄμ' ἀκούσασα ὅτι δῆποτε, πρέπει νὰ το μεταείπῃ. Καὶ τοι δὲ στεναίξει ἢ καθέδρα ἢ δεχομένη τὰ ἐκατὸν χιλιογράμματα τῆς εὐσαρκίας τῆς, ὅμως αὐτὴ διαβεβαίωσεν ὅτι ἡ μαμά τῆς τὴν νομίζει εἰς ἄκρον ἰσχυρήν.

Ἡ πριγκίπισσα Λουίζα εἶνε ἦττον μὲν παιδευμένη ἢ αἱ ἀδελφαὶ τῆς ἀλλὰ μᾶλλον καλλιτέχνις. Ὁ μυθιστορικός αὐτῆς χαρακτήρ ἐγένετο αἰτία φόβων μεγίστων ἐν τῇ οικογενείᾳ τῆς. Παραλείπων ἄλλας ἀναμνήσεις παλαιότερας ἀποσβεσθείσας ἤδη, τοῦτο μόνον λέγω ὅτι θέλοντες νὰ ἀποφύγῃσι δυσανάλογον συναικίσιν πρὸς τινα clergyman, ἔπσαν εἰς ἄλλο, ὑπανδρεύσαντες αὐτὴν κατεπιστευμένως, μὴ ὑπάρχοντος προχείρου πρίγκιπος, μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ δουκὸς Ἀργύλ, μαρκησίου Λόρν. Ποσάκις ἡ ὑψηλόφρων καὶ ὑπερήφανος πριγκίπισσα κατέστησεν ἐπαισθητὴν εἰς τὸν ἐξ ὑπογίου τοῦτον σύζυγον τὴν τιμὴν ἢ τὸ βῆρος τοιοῦτου συναικιστοῦ; Δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέρχεται διὰ τῆς θύρας τῶν πριγκίπων, τὴν ἡμέραν τῶν γάμων του δὲν ἠδυνήθη νὰ παρακαθῆσθαι ἐν τῇ βασιλικῇ τραπέζῃ ἐν ἧ ἐκάθητο ἡ μνηστὴ του ἐνὶ λόγῳ ὁ μαρκησίου Λόρν, καίτοι εἶνε ἀνὴρ ἀξίας οὐ τῆς τυχοῦτης, κατέχει ἐν τῇ αὐτῇ θέσιν ψευδῆ. Ἀπέδειξεν ὅμως διὰ τῆς γενικῆς συμπαθείας ἣν ἀπέκτησεν ἐν Καναδᾷ κατὰ τὴν πενταετῆ διοικήσιν του, ἀρετὰς μεγίστας ἀνδρὸς διοικητικοῦ ἅμα καὶ πολιτικοῦ. Εἶνε δὲ φύσις εὐγενῆς καὶ χρηστοτάτη. Ὁ δὲ ἄμωμος αὐτοῦ βίος, αἱ φιλελεύθεροι γνώμαί του, τὸ φιλάγαθον, ὃ ἦπας καὶ συνδιαλλακτικὸς χαρακτήρ αὐτοῦ ὃ ἀείποτε αὐτὸς, ἡ μετὰ δεξιότητος καὶ ἀφιλοκερδείας ἄκρα αὐτοῦ φιλοπονία, κατέστησαν αὐτὸν δημοφιλέστατον καὶ δύνανταί τις εἰπεῖν ὅτι μόνον παρὰ τῆς συζυγοῦ του εὗρεν ἀπέχθειαν καὶ ἔχθραν, καὶ ὅτι ἐν μόνον ὃν δὲν κατώρθωσε νὰ τὸν νοήσῃ καὶ τὸν ἐκτιμῆσῃ προσηκόντως, ὃν, ὅπερ δὲν ἦτο ἄξιον τοιοῦτου ἀνδρός.

Ἡ πριγκίπισσα Βεατρίκη ἡ νεωτάτη τῶν θυγατέρων τῆς Ἀνάσσης ἔχει διαστραφῆ ἔνεκα τοῦ

μέσου ἐν ᾧ ζῆ· οὐδέποτε καταλείπουσα τὴν μητέρα τῆς ἔχει τρόπους ἀπρηχαιωμένους, φυσικῶς τε καὶ ἠθικῶς, καὶ εἶνε κρίμα· διότι ἔχει καλλιτεχνικὰς ἀρετὰς, οὐσα ἐξαίρετος μουσουργὸς καὶ δεξιωτάτη ἰχνογράφος. Ἡ βασιλόπαις αὕτη καίτοι εἶνε πεπαιδευμένη καὶ μάλιστα λογία, βλέπει αὐτὴν ἐγκαταλειμμένην, οὐδενὸς φροντίζοντος περὶ αὐτῆς. Καὶ δσάκις δὲ γίνεται λόγος περὶ αὐτῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων, γίνεται μόνον διὰ νὰ τὴν λυπηθῶσι καὶ τὴν ἀποκαλέσωσι: τὴν καίμενην τὴν Βεατρίκην!

Τέλος πάντων ὑπανδρεύθη — διότι τῇ 14 Ἀπριλίου* συνεπλήρωσε τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς—τὸν πρίγκιπα Βάττεμπεργ, υἱὸν πρίγκιπος τινος τῆς Ἑσσης, νυμφευθέντος «ἐκ μειόνων», τοῦτ' ἔστι κατωτέρων τῆς τάξεως τοῦ κόμισσάν τινα λαβοῦσαν μετὰ τὸν γάμον τὸν τίτλον πριγκίπισσης Βάττεμπεργ. Λοιπὸν ὁ νεαρὸς πρίγκιψ κατὰγεται ἐκ γάμου ἐκ μειόνων, εἶνε δὲ ἀξίωματικός τῶν σωματοφυλάκων ἐν Πρωσσίᾳ.

Ἡ Ἀνασσα ἐπιθυμοῦσα νὰ ἔχῃ τὴν κόρην τῆς παρ' ἐκυτῆ ἐπεδοκίμασε τὸν γάμον τοῦτον, καὶ λέγουσιν ὅτι θέλει νὰ παραλάβῃ τὸν γαμβρόν τῆς ὡς ἰδιαιτέρον γραμματέα.

Μετὰ τοὺς βασιλόπαιδας ἔρχεται ὁ ἐξ ἀδελφὸς τῆς Ἀνάσσης δούξ τοῦ Καίμπριτζ γενικὸς ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ. Εἶνε στρατιώτης ἀληθῆς, σεβόμενος σφόδρα τὸ Σύνταγμα τῆς πατρίδος του, ἱκανώτατος περὶ πᾶν ζήτημα ἀναφερόμενον εἰς τὰ στρατιωτικὰ καὶ διακριθεὶς τὸ πρῶτον κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον. Οἱ στρατιώται τὸν ἀγαπῶσι, ἡ δὲ κοινωνία τὸν λατρεύει τοσοῦτον, ὥστε αἱ ἐν τῇ τραπέζῃ παρακαθήμεναι καλλοναὶ δὲν τολμῶσι νὰ ἀποσύρῃσι τοὺς λευκοὺς αὐτῶν ὤμους, ὅταν καταβαλλόμενος συχνότατα ὑπὸ τοῦ ὕπνου περὶ τὸ τέλος τοῦ γεύματος μεταχειρίζεται αὐτοὺς ὡς μαλακὸν προσκεφάλαιον.

Ἡ δὲ ἀδελφὴ αὐτοῦ πριγκίπισσα Μαίρου συνῆψε γάμον ἀλλόκοτον νυμφευθεῖσα τὸν πρίγκιπα Τέκ, υἱὸν τοῦ δουκὸς Ἀλεξάνδρου τῆς Βυρτεμβέργης. Ὁ πρίγκιψ οὗτος εἶνε ἱππότης λαμπρότατος ἐφελκύσας τὴν εὐνοίαν τῆς Ἀγγλικῆς κοινωνίας. Ἀλλὰ δὲν τὸν ἀγαπῶσιν ἐν τῇ Αὐτῇ, τούναντιον δὲ ἡ σύζυγός του ὑπεραγαπᾶται. Καίτοι δὲ τὸ πριγκιπικὸν τοῦτο ἀνδρόγυνον λαμβάνει ἐπιχορήγησιν 125.000 φράγκων, ὅμως εἶνε κατὰχρεων, καὶ ἔχει ἐξαντλήσῃ πάντα πόρον χρημάτων, χάρις εἰς τὰς ἀνοησίας τοῦ συζυγοῦ. Ἐδέησε μάλιστα νὰ γίνῃ κατάσχεσις τῶν ἐπίπλων καὶ νὰ πωληθῶσιν ὡς ἐπιπλα ἀπλοῦ τινος πολίτου μὴ ἀποτίσαντος ἐν καιρῷ τὴν ὀφειλὴν του. Καὶ ἤλπισαν μὲν πρὸς στιγμήν ὅτι ἡ Ἀνασσα θὰ ἀνελάμβανε τὴν διευθέτησιν τῶν

χρεῶν τούτων, ἀλλ' αὕτη περιορίσθη μόνον νὰ μνησθῇ ἡμέραν τινα εἰς τὸ ἀνδρόγυνον νὰ ἀποδημήσῃ ἐκ τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ ἔτη πολλά, ἐπιλέγουσα ὅτι ταξειδεύοντες δύνανται νὰ οικονομῶσι χρήματα καὶ νὰ ἀπαλλάχθωσι τῶν ἐπαχθῶν χρεῶν τῶν ὅταν ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα. Ἐκ πάντων τούτων δῆλον γίνεται ὅτι δὲν εὐδαιμονεῖ ἡ οικογένεια αὕτη, καίτοι ἔχει ἀφθονίαν τέκνων. Πληξὶς δεινὴ ἐπικρατεῖ ἐν αὐτῇ καὶ ἐνίοτε ὑπάρχει, ὡς φαίνεται, ἔλλειψις καὶ τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων, διότι καὶ ὁ πρίγκιψ καὶ ἡ πριγκίπισσα εἶνε ἄνθρωποι ἄσωτοι ἀμιλλώμενοι τίς νὰ ὑπερβῆ τὸν ἕτερον.

Καὶ πρὶν ἢ συμπληρώσω τὸν κατάλογον τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οικογενείας, δράττομαι νῦν τῆς εὐκαιρίας ταύτης ἣν δὲν θὰ δυνθῶ ἴσως νὰ εὑρῶ ἀλλαγῶ, ἔνα εἶπω ὀλίγα τινα περὶ τοῦ ἀνδραδέλφου τῆς Ἀνάσσης Βικτωρίας, δουκὸς Ἑρνέστου τοῦ Σαξκοβούργου Γόθα. Ὁσον ὁ πρίγκιψ Ἀλβέρτος, ὃν ἡ Ἀνασσα θρηνεῖ ἔτι, ἦτο εὐγενῆς, γενναῖος, φύσεως ἀληθῶς ἀνωτέρας, χαρακτῆρος ἀπηλλαγμένου οἴας δῆποτε εὐτελείας καὶ μικροπροπειίας, ὅσον αὐτὸς ἦτο διανοίας οὐχὶ κοινῆς, ψυχῆς ἐξαιρετοῦ, βίου ἱποτικοῦ, τοσοῦτον ὁ δούξ Ἑρνέστος ὁ ἀδελφός του εἶνε ἄνθρωπος χαρακτῆρος εὐτελοῦς, ψυχῆς περιορισμένης, διανοίας νοσηρᾶς.

Μοὶ εἶπον ὅτι ὁ δούξ Ἑρνέστος ἠθέλησέ ποτε νὰ ἀναγορευθῆ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ἔπειτα δὲ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος. Ἐπιζητεῖ ἀείποτε θόρυβον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀντιβασιλεὺς, πολιτικός, μελοποιός, κυνηγός, ὡς καὶ ἱπποκάπηλος. Τὸ ἄριστον μῆσον τοῦ νὰ λάβῃ τις παρ' αὐτοῦ παράσημον ὑπῆρξε ποτὲ τὸ νὰ ἀγοράσῃ τις παρ' αὐτοῦ ἵππους. Ἀλλως τε ὑπάρχει τιμολόγιον τῶν τίτλων καὶ τοῦ παρασήμου τοῦ δουκάτου καὶ Σαξκοβούργου Γόθα. Ὁ δούξ ἔχει πανταχοῦ πράκτορας συνεννοημένους μετὰ τοῦ αὐλικοῦ συμβούλου του, τέως ὑπαλλήλου ἐστιατορίου, καὶ ἐπιτετραμμένου τὴν πώλησιν τῶν τίτλων καὶ τῶν παρασήμων περὶ ὧν λόγος.

Ὁ δούξ δὲν ἀγαπᾶται ἐν τῷ κράτει του, διότι νόμον ἔχει τὴν ἰδιοτροπίαν του καὶ οὐδὲν τὸν ἀναχαιτίζει ὅταν θέλει νὰ πληρώσῃ κακίαν τοῦ τινος. Καίτοι δὲ εἶνε θεῖος τοῦ δουκὸς τοῦ Ἐδιμβούργου Ἀλφρέδου, ὅστις εἶνε καὶ διάδοχος τοῦ θρόνου τοῦ Κοβούργου, ἀλλ' ὅμως ὅτε θεῖος καὶ ὁ ἀνεψιὸς διέστησαν ἐρίσαντες ἔνεκα χοροῦ τινος ὃν ὁ ἀνεψιὸς ἐτέλει ἐν Κοβούργῳ, ἐνθα διατρίβει κατ' ἔτος μῆνας τινάς. Ἀφορμὴ τῆς ἐρίδος ἦτο ἡ ἐπιμονὴ τοῦ δουκὸς Ἑρνέστου ἔνα προσκλήσῃ εἰς τὸν χορὸν κυρίας τινάς, ὧν τὴν παρουσίαν ἐνόμιζεν ἀναξιοπρεπῆ ἢ δούκισσα τοῦ Ἐδιμβούργου.

Ἡ δούκισσα τοῦ Κοβούργου, ἡ σύζυγός τοῦ δουκὸς Ἑρνέστου εἶνε πριγκίπισσα τῆς Βαδίας, αὐτόχρημα ἄγγελος ἀγαθότητος, γυνὴ σπανίας

* Τοῦ ἔτους 1885.

ἀρετῆς, ἣν ὁ δοῦξ παντοιοτρόπως βρασιάνει καὶ καταθλίβει, ἀναγκάζων αὐτὴν οὐ μόνον νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ ὑποδέχεται τὰς ἐρωμένες του, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰς περιποιῆται ἀσθενούσας. Λέγουσι δὲ ὅτι μία τις αὐτῶν ἐξέπνευσεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς δουκίσσης ἐν Νικαίᾳ πρό τινων ἐτών.

Ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ δουκὸς κ. Κάμπελ γόνος ἀξιολόγου Ἀγγλικῆς οἰκογενείας, ἐκπληροῖ ἐν τῇ αὐτῇ ὑπηρεσίας τοσοῦτον παραδόξους καὶ ἀλλοκότους, ὥστε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἀνὴρ ἐντιμότητος, ἐπὶ ἔτη πολλὰ ὑπηρετήσας ἐν ταῖς Ἰνδίας, ἠναγκάσθη ποτὲ νὰ εἴπῃ: «Ἐντρέπομαι διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἀδελφοῦ μου· ἤθελον προτιμῆσθαι νὰ τὸν ἴδω καθηρημένον τοῦ βαθμοῦ του, ἀπλοῦν στρατιώτην ἐνεκα στρατιωτικοῦ παραπτώματος, παρὰ νὰ τὸν βλέπω προβιβαζόμενον ἐν Κοβούργῳ».

Comte Paul Vasili.

Μετάρρασις II. I Φ.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΙΘΗΚΩΝ

Δ'

Ὅπλα καὶ μάχαι τῶν πιθήκων.

Οἱ πιθήκοι μάχονται καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους ὡς οἱ ἄνθρωποι. Αἱ ἀγέλαι τῶν γορίλλων ἔχουσιν ἕνα μόνον ἄρρενα ὡς ἀρχηγόν, διότι ὁ ἰσχυρότερος καταδιώκει ἢ καὶ φονεύει τοὺς ἄλλους, ὅπως ποιοῦσι καὶ οἱ ἀλέκτορες οὐ μόνον εἰς τοὺς ὄρνιθωνας ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐλευθέρᾳ καταστάσει. Ὅταν οἱ νεαροὶ ἄρρενες γορίλλοι ἀνδρωθῶσι καὶ ἀποκηθῶσι πᾶσαν τὴν ἰσχύν των, προσβάλλουσι τὸν γέροντα καὶ πολλὰκις τὸν φονεύουσιν, ὅπως ἀπαλλαχθῶσιν αὐτοῦ. Εἶναι ὁμοίως ἐπίσης γνωστόν, ὅτι πολλοὶ ἄγριοι λαοὶ, ἀνακαλυφθέντες ὑπὸ τῶν νεωτέρων περιηγητῶν, φονεύουσιν καὶ ἐγκαταλείπουσι τοὺς γέροντας, ὅταν οὗτοι δὲν δύνανται πλέον νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς ἢ νὰ ἐργασθῶσι. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον τοιοῦτόν τι ἐποιοῦν καὶ τινες λαοὶ τῆς Σκυθίας. Τὰ γεγονότα ταῦτα πείθουσιν, ὅτι ἡ ἠθικὴ παρὰ τῶ ἀνθρώπων εἶναι πολλὰκις ὑποδεστέρα καὶ αὐτῆς τῶν ζώων, ἢ κατ' οὐδὲν ὑπερέχει παρὰ τις φυλαῖς περιορισμένης ἀναπτυξέως.

Ἐν τοῖς ἀγῶσι αὐτῶν οἱ πιθήκοι κυρίως μεταχειρίζονται τὰς χεῖρας, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅπως τὰ πτηνὰ τὰς πτέρυγας αὐτῶν. Ἐναγκαλιζονται ὅπως οἱ ἄθληται καὶ συγχρόνως προσπαθοῦσι νὰ δῆξωσιν ἀλλήλους. Ἡ μεγάλη δ' ἀνάπτυξις τῶν κυνοδόντων αὐτῶν καθιστᾷ τὸ τοιοῦτον φυσικώτατον. Οἱ τῆς Ἀφρικῆς ὁμοίως Οὐραγοτάγκοι δὲν δάκνουσι τόσῳ εὐκόλως ὅσῳ οἱ χιμπατζῆ. Πάντα τὰ περὶ τῶν τοιοῦτων γεγονότων ἀναφερόμενα περιγράφονται ὑπὸ περιηγητῶν, ἐλλείπουσιν ὁμοίως ἐπιμαρτυρεῖται πει-

στικά. Ὁ Λεμὲρ ἀναφέρει ὅτι ἄγριοι τις λαοὶ τῆς Νέας Γουινέας ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἀντιπάλων διὰ τῶν ὀδόντων. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ ὄχλου καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς μᾶλλον πεπολιτισμένοις ἔθνεσι, χρῶνται τῶν ὀδόντων αὐτῶν ὅταν παλαιῶσι σῶμα πρὸς τῶμα. Συχνότατα ἐκφέρεται ἡ ἀπειλὴ θὰ σοῦ φάγω τὴ μύτη καὶ θὰ σοῦ κόψω τ' αὐτὴ.

Ὁ τρόπος τοῦ μάχεσθαι τοῦ γορίλλου καὶ τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει περιέργως κατὰ τινα. Οὕτως ὁ μέγας οὗτος πιθήκος, βαδίζων κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἐκβάλλει ὀξεῖαν κραυγὴν, ἀναπολοῦσαν τὴν πολεμικὴν κραυγὴν τῶν ἀγρίων, ἔρχεται πρὸς τὸν ἀντίπαλον τύπτων τὸ στήθος διὰ τῶν γρόνθων του. Γνωστόν δ' εἶναι ὅτι τὸ τοιοῦτον ποιοῦσι κοινότατα οἱ ἄθληται. Ἡ αὐτὴ συνήθεια ἀνευρίσκεται καὶ παρὰ τοῖς ἀγρίοις καὶ βαρβάρους λαοῖς. Ὁ Μπάρθ μεταβαίνων εἰς Τομβουκτοῦ προσεβλήθη ὑπὸ Αἰθιοπίων, οἵτινες ἐρχόμενοι κατ' αὐτοῦ ἔτυπον τὰς δερματίνας ἀσπίδας των. Ἔθος δ' ὑφίσταται παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς νὰ κραυγάζωσιν ὀρμῶντες εἰς μάχην. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀρχόμενοι τῆς μάχης ἔψαλλον τὸν πολεμιστήριον παιᾶνα. Παρόμοια γεγονότα ἀπειράριθμα ὑπάρχουσι καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἐκαστος λαὸς σχεδὸν καθὼς καὶ ἕκαστον ζῶον κέκτηται ἰδίαν πολεμιστήριον κραυγὴν ἢ ἴδιον ἐθνικὸν ὕμνον παρορμῶντα εἰς μάχην.

Ὁ γορίλλος ῥίπτεται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μετ' ἀγριωτάτης ὀρμῆς. Βαδίζει ἐπ' αὐτὸν κατ' εὐθείαν, οὐδ' ἀπειλὴ δὲ οὐδὲ πληγὴ δύναται νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τοῦ σκοποῦ. Ἐὰν ὁ θηρευτὴς δὲν τὸν φονεύσῃ, διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ ἐναγκαλισθῇ καὶ ἀποπνιγῇ ὑπὸ τοῦ πιθήκου προτοῦ προφθᾶσῃ νὰ πληρώσῃ ἐκ νέου τὸ ὄπλον του.

Προσβαλλόμενος ὑπὸ ὀπλισμένου ἀνθρώπου, ὁ γορίλλος ῥίπτεται κατὰ τοῦ ὄπλου καὶ ἀρπάζει αὐτό. Τὸ αὐτὸ δὲ πράττει καὶ ἂν οὗτος ἀπλῆν φέρῃ βέβρον. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι ὅτι προσπαθεῖ νὰ κάμψῃ καὶ θραύσῃ τὸ ὄπλον ὡσεὶ ἦτο βέβρον ἢ κλάδος, καὶ τὸ κατορθώνει διότι ἡ ἰσχύς του εἶναι μεγίστη. Οὐδέποτε ὁμοίως ἐπιχειρεῖ νὰ μεταχειρισθῇ τὸ ὄπλον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὑπέικων εἰς τὸ ὀρμῆφυτον τῆς ἀπομιμήσεως τὸ τόσῳ κοινὸν εἰς τοὺς πιθήκους, ὅπερ ὁμοίως φαίνεται ἤμιστα ἀνεπτυγμένον παρὰ τῶ γορίλλῳ. Καὶ οἱ ἄγριοι ὁμοίως λαοὶ, οἱ ἰδόντες κατὰ πρῶτον πυρίτιδα ἐσπεῖρον αὐτὴν ἐκλαθόντες ὡς σπόρον φυτοῦ τινος. Ἐγίνωσκον ὁμοίως κάλλιστα τὴν χρῆσιν αὐτῆς, διότι ἐπόθουν τὸν πολλαπλασιασμὸν ταύτης.

Ἐξαίρεσις τοῦ γορίλλου, πάντες οἱ λοιποὶ πιθήκοι προσπαθοῦσι ν' ἀπορύγῃσι τὸν ἄνθρωπον, ἴσως διότι ἀναγνωρίζουσιν ἐν αὐτῷ ὑπεροχὴν ἐν τῷ πολέμῳ ἢ καὶ ὄπλα φονικώτερα. Προσβαλλόμενοι ὁμοίως ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀμύνονται μετὰ θάρρους, ἐπιμονῆς καὶ ὁμονοίας, βάλλοντες κατ' αὐτοῦ

πολλάκις βέβρους. Περιοριζόμενοι ἐπὶ τῶν δένδρων, ἀναρριχῶνται ἐπὶ τῶν κλάδων βάλλοντες ὅ,τι εὐρωσι παρ' αὐτοῖς, κλάδους καὶ καρπούς. Ὁ Πάλλμ διηγούμενος τὴν σύλληψιν οὐραγοτάγκου ἐν Βορνέῳ προσθέτει ὅτι «ἠφείλομεν νὰ προσέχωμεν μὴ ἐκδικηθῇ, διότι ἐξηκολούθει θραύων κλάδους καὶ ῥίπτων καθ' ἡμῶν.»

Οἱ πιθήκοι ὡς εἶδομεν βάλλουσι κατὰ τοῦ ἀνθρώπου διάφορα. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν ὁμοίαις περιστάσει ἀκολουθεῖ τὴν αὐτὴν συνήθειαν. Ἐφεῦρε τὸ βέλος, τὴν λόγχην καὶ τὸ ἀκόντιον. Τὰ φονικά ὄπλα ἐτελειοποιήθησαν, ἡ ἀρχὴ ὁμοίως παρέμεινε ἡ αὐτή. Μεθ' ἑλληντὴν βαθυμίαν αὐτῶν, οἱ Αὐστραλιανοὶ ῥίπτουσι τὴν λόγχην ἐπιδειξιώτατα. Οἱ Ἀφρικανοὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι αὐτῶν κατὰ τῶν Αἰγυπτίων μετεχειρίζοντο βέβρους καλουμένας «φάλαγγας.» Οἱ Ἀγκὰ μεταχειρίζονται ἔτι καὶ νῦν τ' αὐτὰ ὄπλα καὶ εἶναι ἐπιδείξιοι τοξόται. Ἐχουσι βέβρη μικρὰ δι' ὧν ἐπιτίθενται καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἐλέφαντος. Τὸ κυριώτατον ὁμοίως ὄπλον τῶν Ἀφρικανῶν κατὰ τοῦ κολοσσαίου τούτου ζώου εἶναι σίδηρος κυρτὸς ὅν ῥίπτουσι κατὰ τῶν σκελῶν τοῦ ζώου, οὕτως ὥστε ν' ἀποκόπτωσι τὰ σφυρὰ αὐτοῦ.

Ἡ λόγχη καὶ τὸ ἀκόντιον ἐγένοντο τὰ κατ' ἐξοχὴν ὄπλα τῶν λαῶν τοῦ παλαιῦ κόσμου. Ἐν τούτοις τὸ ῥόπαλον βεβαιότατα ἐπὶ μακρότατον χρόνον ἐχρησίμωσεν, καθὼς καὶ ὁ προϊστορικός πέλεκυς καὶ ἄλλα ἀνάλογα ὄπλα εὐρισκόμενα ἐν Μεξικῷ καὶ Σαίναςελ. Οἱ βάλλοντες ὁμοίως βέβρους πιθήκοι φαίνεται ὅτι δὲν μετεχειρίζοντο ταῦτας ὡς ῥόπαλον ἢ ἀκόντιον τὸ τοιοῦτον ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ὀργανώσεως αὐτῶν διότι ὄντες τετραχειρα δύνανται εὐκόλως ν' ἀναρριχῶνται ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐκείθεν ἀφ' ὑψηλοῦ νὰ βάλλωσι. Ἐὰν μετεχειρίζοντο τὸ ῥόπαλον ἢ τὴν λόγχην θὰ ἠναγκαζόντο νὰ μάχωνται ἐπ' αὐτῆς τῆς γῆς θὰ ἦσαν τότε κατώτεροι τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις εὐκολώτερον αὐτῶν ἴσταται ἐπὶ τῶν δύο ποδῶν ἀλλὰ δὲν δύναται ν' ἀναρριχᾶται ὡς αὐτοί. Τὰ δύο λοιπὸν γένη τῶν ζώων ἐξελέξαντο ὄπλα τὰ μᾶλλον ἀρμόζοντα τῇ ἀνατομικῇ αὐτῶν ὀργανώσει.

Ὁ δίπους ἄνθρωπος κυρίως ἔχει τὸ ὀρμῆφυτον νὰ ῥίπτῃ λίθους. Τὸ τοιοῦτον διατηρεῖται ἔτι καὶ νῦν παρὰ τοῖς παισὶ πασῶν τῶν χωρῶν. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ φαντασθῶμεν ἐποχὴν τινα, καθ' ἣν αἱ ἀγέλαι τῶν διπόδων ἔρριπτον χάλυζαν πετρῶν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τᾶνω, ἐναντίον τῶν τετραχειρῶν, ἅτινα ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω ἔβαλλον κατ' αὐτῶν κλάδους δένδρων. Μετὰ μακρὰν περίοδον ἐτῶν τὸ λίθινον ὄπλον κατέβαλε τὸ ξύλινον καὶ ὑπερίσχυεν ὁ τρέχων ἄνθρωπος τοῦ ἀναρριχωμένου πιθήκου.

Ἡ ἀνακάλυψις τῆς σφενδόνης ἐπέτεινε τὴν τέχνην τῆς βολῆς. Ταύτης ἐγένετο κυρίως χρῆ-

σις ἐν Ἀμερικῇ ὡς καὶ τοῦ βρόχου. Ἄλλ' ἐκτός τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν πιθήκων, ὀλίγιστα ζῶα βάλλουσι· διότι μόνον ταῦτα ἐκ τῶν θηλαστικῶν ἔχουσι χεῖρας. Καὶ οἱ ἐλέφαντες ὁμοίως διὰ τῆς προβοσκίδος αὐτῶν συντρίβουσι κλάδους, πολλάκις καὶ νεαρὰ δένδρα, ὅταν ὀργίζωνται, καὶ οὕτω καταρρίπτουσι τοὺς εἰς αὐτὰ καταφυγόντας ἐχθρούς, ἢ ἀμύνονται ἐξ αὐτῶν, ἢ κατασυντρίβουσι τοὺς καταδιώκοντας αὐτούς. Μεταχειρίζονται συχνάκις δεσμίδας κλάδων ἢ ὡς ἀπομιμῆστῆρια ἢ ὡς ῥιπίδια. Ἡ στρουθοκάμηλος ἐπίσης διὰ τῶν ποδῶν τῆς βάλλει ὀπισθεν αὐτῆς χάλυκας κατὰ τῶν διωκόντων ταύτην ἐχθρῶν. Ἐν γένει ἡ ἀνατομικὴ ὀργανώσις ἐκάστου ζώου ἐπιβάλλει καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀπλων, τὰ στερούμενα χειρῶν ἢ ἄλλων ἀπτικῶν ὀργάνων κέκτῃνται ὀδόντας, ὀνυχας καὶ κέρατα δι' ὧν ἀμύνονται.

... Α

(Ἐπεταί συνέχεια.)

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς.

Τὸ ἔθρικόν γραφεῖον τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐδημοσίευσεν τοὺς ἀκολουθοῦντας ἀριθμοὺς δι' ὧν ἀποδεικνύονται αἱ καταπληκτικαὶ πρόοδοι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀπὸ 12 ἐτῶν ἰδίᾳ ἐν τοῖς διδασκαλείοις, τοῖς βιομηχανικοῖς σχολείοις καὶ τοῖς νηπιαγωγείοις ἢ παιδικοῖς κήποις.

Εὐγλωττότερον πάντων λαλοῦσιν οἱ ἀριθμοί.

	1874	1886
Διδασκαλεῖα.....	124	265
Ἐμπορικὰ λυκεία.....	126	231
Νηπιαγωγεῖα.....	55	364
Σχολεῖα τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως	1031	1688
Προπαρασκευαστικὰ σχολεῖα...	91	179
Σχολεῖα ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως		
διὰ τὰς νεανίδας.....	209	240
Πανεπιστήμια καὶ Λύκεια.....	313	376
Ἐπιστημονικὰ σχολεῖα.....	72	102
Θεολογικὰ σχολεῖα.....	113	148
Νομικὰ σχολεῖα.....	38	49
Ἰατρικὰ σχολεῖα.....	99	148
Σχολεῖα νοσοκόμων γυναικῶν..		37
• κεφαλῶν.....	40	62
• διὰ τοὺς τυφλοὺς.....	29	33
• διὰ τοὺς κληίους.....	9	18
Ἄσυλα διὰ τ' ὄρραγὰ καὶ βιομηχανικὰ σχολεῖα τούτων.....	269	308
Σωφρονιστήρια.....	56	65

Ἐν ὅλῳ

2674

4313

Ὡς ἕκαστος βλέπει, ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν ἐδιπλασιάσθη σχεδὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, καίτοι ἐν τῷ πίνακι δὲν σημειοῦνται τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, ἐν οἷς φοιτῶσι 12 ἑκατομμύρια παιδῶν, καὶ διδάσκουσι 300,000 διδάσκαλοι ἀμφοτέρων τῶν φύλων διανεμόμενοι κατ' ἔτος 350,000,000 φράγκων. Ὁ μισθὸς τῶν διδασκάλων, ὁ ἐλάχιστος εἶνε 200

δολλάρια τὸ ἔτος (1000 φράγκα), ἄτινα, σκωπομένης τῆς ἀκριθείας τοῦ βίου ἐν Ἀμερικῇ, δὲν ἰσοδυναμοῦσι πρὸς ποσὸν ἀνώτερον τῶν 365 χρυσῶν φραγκῶν ἐν Εὐρώπῃ. Αἱ διδάσκαλοι καί τοι διδάσκουσαι ὅσας ὥρας καὶ οἱ διδάσκαλοι, μισθοῦνται γλισχρότατα. Ἐν Μασσαχουσέτῃ ἦς τινος ἡ Βοστώνη, ἡ ἐπιλεγομένη Ἀθῆναι τῆς Ἀμερικῆς, εἶνε πρωτεύουσα, αἱ διδάσκαλοι πληρώνονται ἐλάχιστα. Ἐνῶ ἐν τῷ κράτει τούτῳ ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου εἶνε 108 δολλάρια (540 φράγκα) κατὰ μῆνα, ἡ διδάσκαλος λαμβάνει 44 δολλάρια, ἄτινα ἀξίζουν ὅσον 60 φράγκα ἐν Εὐρώπῃ. Ἐν τούτοις νῦν 43,500 γυναῖκες φοιτῶσιν ἐν τοῖς διδασκαλείοις καὶ τοῖς πανεπιστημίοις, ὅπως τύχῃσι διπλώματος διδασκαλικοῦ.

ΕΛΠΙΣ

Ὅσοι κι' ἂν εἶν' οἱ πόνοι μου 'ς τὴν ξενιτειά μου, ὅσοι,
Μὰ κάποιε ἐλπίδα ἔρχεται παρηγοριὰ νὰ δώσῃ :
Ξεύρω πῶς ἡ ἀγάπη μου 'ς τὰ στήθη σου κρυμμένη
Πάντοτ' ἡ ἴδια, ἀκοίμητη κι' ὀλόφωτη θὰ μένη,
Κι' ὅταν περάσουν μὴ φορὰ τοῦ χωρισμοῦ τὰ χρόνια
Θεὲ νὰ μοῦ φέρῃ τὴ χαρὰ παντοτεινῆ, αἰώνια.

Ἔτσι 'ς ταῖς βροχεραῖς νυχτιαῖς ἀγριωποῦ χειμῶνος
'Ο ταξειδιώτης ποῦ γυρνᾷ μέσ' 'ς τὸ σκοτάδι μόνος
Ξεύρει πῶς λάμπουν ἄγρυπνα κι' ὀλόφωτα ἐκεῖ πέρα,
'Απάνω ἀπὸ τὰ σύννεφα κι' ἀπ' τὸν θολὸν ἀέρα
Τ' ἀστέρια ποῦ θὰ φέρονε τὸν δρόμο του καὶ πάλι:
Ὅταν περάσῃ ἡ συννεφιά καὶ ἡ ἀνεμοζάλη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀρκούντως χαρακτηριστικὸν πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ῥωσικῆς δημοσιογραφίας εἶνε ὅτι 51 τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῶν συντακτῶν τῶν ἐν ταῖς δυσὶ μεγαλοπόλεσι τῆς Ρωσσίας, τῇ Πετροπόλει καὶ Μόσχᾳ, ἐκδιδόμενων ἑφημερίδων εἶνε ἀξιοματικοὶ ἢ δημόσιοι ὑπάλληλοι. Ἐκ τῶν 272 ὑπευθύνων συντακτῶν τῶν ἑφημερίδων τῶν μεγαλοπόλεων ἐκείνων ἐν ἔτει 1883 τριάκοντα εἴς ἀνήκον εἰς τὰς τέσσαρας ἀνωτάτας τάξεις τῆς κοινωνίας (στρατηγοὶ, σύμβουλοι τῆς ἐπικρατείας κλπ.) 65 συντάκται ἦσαν ἐκ τοῦ σώματος τῶν γενικῶν ἐπιτελῶν ἢ τῆς ἀντιστοίχου τάξεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, 37 δὲ ἀνώτεροι ἀξιοματικοὶ ἢ ἰσόβαθοι δημόσιοι ὑπάλληλοι. Πλὴν τούτων 23 ἑφημεριδογράφοι ἦσαν εὐπατρίδαι, μὴ ἔχοντες βαθμὸν τινα στρατιωτικὸν ἢ δημόσιον ὑποῦργημα.

Ὁ γυμφικὸς δακτύλιος τοῦ Λουθήρου ἀπὸ διακοσίων ἐτῶν εὐρίσκειται εἰς τὴν κατοχὴν τῆς πολωνικῆς οἰκογενείας Μάρκιεβιτς, ἧς συγγενεὺς πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ μεγάλου αἰρεσιάρχου. Ὁ δακτύλιος, ἀρκούντως εὐρύς, φέρει ἐν τῷ μέσῳ σταυρὸν ἐκτέρωθεν εἶνε καχχαρμένον τὰ σύμβολα τῶν παθῶν τοῦ Θεοανθρώπου, ἔσωθεν δὲ λατινιστὴ ἢ ἐπομένη ἐπιγραφή: D. Martino Luthero Caterina v. Boven, 1525. Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο κειμήλιον θὰ ἐκτεθῇ προσεχῶς εἰς καινὴν θέαν ἐν Βαρσοβίᾳ ὑπὲρ φιλανθρωπικοῦ τινος σκοποῦ.

Ἐν τινι φυλλαδίῳ δημοσιευθέντι πρὸ μικροῦ ἐν Παρισίοις καὶ πραγματειομένῳ περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ κράτους ἀριθμοῦνται τὰ ἔξοδα τῶν διαφόρων κυβερνήσεων τῆς Γαλλίας ἀπ' ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἡ δὲ ἀπαριθμησις ἀναγράφεται καθ' ὥραν καὶ οὐχὶ κατ' ἔτος. Οὕτω π. χ. κατὰ τὴν περίοδον τῆς ὑπατείας καὶ τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας ἐδαπανήθησαν 115,000 φρ. τὴν ὥραν, κατὰ τὴν τῆς Παλινορθώσεως 119,000, κατὰ τὴν βασιλείαν Λουδοβίκου Φιλίππου 150,000, τὴν δημοκρατίαν τοῦ 1848 173,000, τὴν δευτέραν αὐτοκρατορίαν 349,000, τὴν νῦν δημοκρατίαν μέχρι τοῦ 1882 405,000 φρ. ἔκτοτε δὲ μέχρι σήμερον ἀνά 463,000.

Κατὰ ἐπίσημον στατιστικὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν Ἰταλίᾳ ἠσθένησαν μέχρι τοῦδε ἐκ χολέρας κατὰ τὸ ἔτος 1886 τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ χιλιάδες ἄτομα, ἐκ τούτων δὲ ἀπέθανον ἑκοσι δύο χιλιάδες. Μᾶλλον ἐκ τῆς ἐπιδημίας παθεῦσα ἐπαρχία εἶνε ἡ τῆς Παδούης.

Ἵποκριτῆς τοῦ θεάτρου, εὐρεθείς ἐν στενοχωρίᾳ, ἔγραψεν εἰς τὸν πλουσιώτατον κύριον Μ. κερδήσαντα εἰς τὸ λαχεῖον τῆς Τραπεζῆς τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν: «Κύριε Μ. Σὰς παρακαλῶ, νὰ μὲ δανείσητε 500 δραχμὰς διότι εὐρίσκομαι ἐν μεγίστῃ ἀνεχεῖᾳ. Βλέπετε ὅτι ἔχετε τότε στραβὴν τύχην ὥστε δὲν θὰ εἶνε διόλου παράδοξον καὶ ἀπὸ ἐμὲ αὐτὸν νὰ ξαναπάρετε τὰ χρήματά σας»...

Ἐν τῇ σικκῇ γλώσσῃ στιγμὴ ὑπεράνω γραμμῆς σημαίνει ἄνωθεν, κάτω, κ ἄ τ ω θ ε ν. Γραμμὴ τενομένη εἰς δύο ἴσα μέρη ὑπ' ἀλλῆς δηλοῖ τὸ μέσον. Τρεῖς ἀνθρώπιναι μορφαὶ κατὰ σειρὰν θεθεμιναὶ σημαίνουσι ἄ κ ο λ ο υ θ ε ἴ ν. Δύο μορφαὶ γυναικῶν κατέναντι ἀλλήλων σημαίνουσι φιλονεικίαν. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἡλίου ὀπισθεν δένδρου δηλοῖ τὴν ἄ ν α τ ο λ ῆ ν, πηγὴν ἐν τῇ φωνῇ του τὴν θ ὄ σ ι ν. Ὀφθαλμὸς καὶ ὕδωρ ὁμοῦ ἐκφράζουσι τὴν ἰδέαν τῶν δ κ κ ρ ὄ ν ν. Θύρα τις καὶ οὐς τὴν ἰδέαν τοῦ ἄ κ ρ ο ᾶ σ θ α ι. Ἐν γένει ὡς σημεία τῆς γραφῆς τῶν Σινῶν χρησιμεύουσιν εἰκόνες

Φοιτητῆς τῆς φιλολογίας ἀρχίσας νὰ πωλῇ τὰ βιβλία του ἔγραψεν εἰς τὴν ἐρωμένην του μεταξὺ ἄλλων: Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἀνά τας τὰς ἡμέρας ζῶ διὰ τῆς φιλολογίας....